

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Kolín

Mgr. Jiří Motl, Ph.D.

Říjen 2020

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Poděkování:

Na začátku bych rád poděkoval všem, kteří si našli čas a poskytli informace potřebné pro tvorbu evaluační zprávy. Dále bych chtěl poděkovat všem, kteří se v Kolíně angažují v sociálním začleňování.

Obsah

Seznam zkratk	4
Shrnutí evaluační zprávy	6
1 Úvod	9
2 Základní terminologie	9
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	11
3.1 Geografický kontext a rozsah sociálního vyloučení	11
3.2 Spolupráce města Kolín s ASZ	12
4 Zadání, cíle evaluace a metodologie	13
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	14
4.2 Limity evaluace	16
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ	17
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	18
5.1 Bezpečnost	18
5.2 Sociální služby	19
5.3 Bydlení	21
5.4 Zaměstnanost	23
6 Hlavní zjištění	25
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	25
6.1.1 Dopady opatření realizovaných v oblasti bezpečnosti	26
6.1.2 Dopady vybraných opatření z oblasti Sociální služby	31
6.1.3 Stručně k dopadům v dalších oblastech	35
6.2 Naplňování cílů KPSVL	39
6.2.1 Adresnost a relevance	41
6.2.2 Konzistence s potřebami	41
6.2.3 Koordinace	42
6.2.4 Synergie na úrovni opatření	43
6.2.5 Udržitelnost	45
6.3 Spolupráce aktérů a ASZ	45
7 Doporučení	47
Seznam tabulek	49
Seznam schémat	49
Seznam zdrojů	49

Seznam zkratek

AD – azylový dům
APK – asistent prevence kriminality
APZ - aktivní politika zaměstnanosti
ASZ - Agentura pro sociální začleňování
CS - cílová skupina
ČSÚ – Český statistický úřad
DŠ – dotazníkové šetření
ESIF - Evropské strukturální a investiční fondy
EZ – evaluační zpráva
HN – hmotná nouze
IP SK – Individuální projekt Středočeského kraje
IROP - Integrovaný regionální operační program
KC - komunitní centrum
KPSS - komunitní plán sociálních služeb
KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KÚ - krajský úřad
LK – lokální konzultant
LP - lokální partnerství
MěÚ - Městský úřad
MPI - místní plán inkluze
MPK – manažer prevence kriminality
MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ - mateřská škola
MV - Ministerstvo vnitra
NDC - nízkoprahové denní centrum
NNO - nestátní nezisková organizace
NZDM - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OPZ - Operační program Zaměstnanost
OPVVV - Operační program věda, výzkum, vzdělání
OSP - odborné sociální poradenství
OSPOD - orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSVZ – odbor sociálních věcí a zdravotnictví
P+ - Prostor plus
PMS - Probační a mediační služba
PS - pracovní skupina
PPP - pedagogicko-psychologická poradna
PVO – byty pro příjmově vymezené osoby
ŘO – řídicí orgán
SA - situační analýza
SAS - sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
SC - specifický cíl
SPB – systém prostupného bydlení
SPSZ - strategický plán sociálního začleňování
SS – sociální služba
SŠ - střední škola
SVL - sociálně vyloučená lokalita

SV – sociální vyloučení
TAP - Tematický akční plán
TP - terénní práce
ÚP – Úřad práce
VPP - veřejně prospěšné práce
ZŠ - základní škola
ZZoR – závěrečná zpráva o realizaci

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí Kolín v letech 2015–2018 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2015–2018.¹ SPSZ byl rozčleněn do 5 kapitol (bydlení; zaměstnanost; bezpečnost; vzdělávání; sociální služby). V evaluaci se zaměřujeme zejména na implementaci opatření v oblasti bezpečnosti. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci.

Cílem zprávy je popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik.

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

Z evaluačního šetření vyplývá, že spolupráce ASZ s městem Kolín měla významný vliv na proces sociální inkluze v obci. Během spolupráce se podařilo výrazně přispět k rozvoji sociálních služeb a zavedlo se široké spektrum opatření podporujících sociální začleňování. Aktéři, kteří se významněji zapojili do aktivit *lokálního partnerství* (LP), jsou nyní lépe schopni strategicky plánovat, zavádět nová opatření a zajistit pro ně financování.

Z evaluačního šetření také vyplývá, že nastavená opatření pozitivně ovlivnila míru sociálního vyloučení v obci (zlepšila se např. situace v ul. Zengrova). V Kolíně stále existují rezervy v oblasti strategického plánování, kterému není věnována patřičná pozornost (rolí obce v tomto směru částečně supluje NNO). Nedostatky byly také identifikovány v oblasti komunikace jednotlivých aktérů.

Přesto lze konstatovat, že mnohá ze zavedených opatření podpořila stabilizaci životní situace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených obyvatel – např. najít vhodné bydlení, získat zaměstnání, nastavit splátkové kalendáře na dluhy atp. Potenciál stále zůstává v oblasti zapojení CS, ačkoli se obyvatelé ze SVL zapojili do různých aktivit – např. jako asistenti prevence kriminality, romští mentoři atp.

Pozornost místních aktérů se zaměřovala zpočátku zejména na sociálně vyloučenou lokalitu Zengrovka. Následně se rozšiřovaly aktivity i na ubytovny a ostatní problematická místa v obci. V poslední době je mapována také situace v okolí Kolína. Určitá část sociálně vyloučených, nebo ohrožených sociálním vyloučením, je poněkud méně podchycena (mladí delikventi, lidé bez domova, děti žijící na ubytovnách). Potřeby obyvatel jsou místními aktéry průběžně zjišťovány a na základě těchto zjištění jsou plánována další opatření (azylový dům, projekty na pomoc lidem bez domova aj.). Robustnost zavedených opatření je v některých oblastech adekvátní (např. bezpečnost), v jiných oblastech je slabší (např. oblast krizového, sociálního a dostupného standardního bydlení).

Z pohledu **relevance** je možné konstatovat, že realizovaná opatření byla většinou dobře zacílena. Dalším hlediskem, kterým jsme hodnotili aktivity LP je **konzistence s potřebami** sociálně vyloučených. Konzistence zavedených opatření s potřebami cílové skupiny je

¹ Strategický plán sociálního začleňování města Kolín 2015–2018 (https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SPSZ_Kolin_2015-2018.pdf).

poměrně dobrá, vzniklá opatření většinou vhodným způsobem reagují na její potřeby. Rezervy zůstávají v oblasti bydlení, služeb pro osoby bez domova, komunitní práce aj.

Velkým úspěchem je kapacitní posílení jednotlivých aktérů, což se týká zejména neziskových organizací, které jsou tahounem procesu sociální inkluze v Kolíně. Díky tomuto navýšení může být jejich podpora komplexnější a více individualizovaná. Spolupráce mezi jednotlivými aktéry mnohdy pokulhává, čímž se oslabuje **synergický efekt** intervencí. Zůstává prostor pro zefektivnění komunikace obce s dalšími aktéry. K lepšímu propojení aktérů by mohlo přispět např. častější využívání případových konferencí či obdobných nástrojů.

Spolupráce v lokalitě je **koordinována** poněkud nárazově, jednotlivé tematické oblasti fungují spíše izolovaně. Dobře funguje pracovní skupina Bezpečný Kolín, oblast vzdělávání ošetřuje zejména MAP. Oblast bydlení a zaměstnanosti nemají vlastní platformu, na které by byly řešeny – řeší se zejména v rámci *komunitního plánování sociálních služeb*. Robustnější mechanismus koordinace byl žádoucí obzvláště v době strategického plánování, což se v případě SPSZ 2015-2018 nedařilo. Dobře tento proces fungoval při přípravě Tematického akčního plánu (TAP). K zefektivnění koordinace přispělo zavedení pravidelného setkávání a vytvoření pozic, které jsou za koordinaci odpovědné. Proces koordinace byl však komplikován dlouhodobým neobsazením pozice manažera SPSZ, fluktuací pracovníků na pozici LK a nesnadnou komunikací mezi aktéry a odborem sociálních věcí a zdravotnictví. Jistou komplikací je v tomto směru i to, že místní aktéři strategicky plánují na mnoha různých platformách (MAP, KAP, komunitní plánování sociálních služeb, MAS aj.), je tedy velice nesnadné vytvořit nějakou jednotnou koncepci, která by pokrývala všechny oblasti a všechny cílové skupiny. Aktéři jsou často z nutnosti dalšího plánování unavení.

Z hlediska **udržitelnosti** je dobré, že se zatím daří pro většinu zavedených opatření zajistit návazné financování.

Spolupráce místních aktérů s ASZ: Většina respondentů evaluačního šetření považuje spolupráci s ASZ za užitečnou. Proces přípravy SPSZ nesl znaky nekonceptnosti, plnil spíše funkci seznamu opatření, která aktéři považují za potřebná a mohla by být financována díky spolupráci s ASZ. Podporu ASZ hodnotí různí aktéři odlišně. Přínos ASZ aktéři spatřují v přenosu dobrých praxí (hlavně na počátku spolupráce) a v podpoře při přípravě projektů. Hlavní výhrady zaznívaly vůči nejasnosti podávaných informací.

Evaluace generuje **sadu doporučení**, která jsou uvedena v závěrečné části dokumentu.

Shrnutí zjištění a doporučení vyplývajících z evaluačního šetření:

- Bylo zavedeno široké spektrum opatření směřujících k sociální inkluzi.
- Daří se rozvoj sociálních služeb: pokrývají stále širší spektrum potřeb, osob i oblastí města, kde působí.
- Aktivity LP přispěly ke vzniku skupiny Bezpečný Kolín, která je pozitivně hodnocena všemi zúčastněnými.
- Podařilo se zásadním způsobem omezit hazard a dosáhnout podstatného snížení kriminality.
- Příprava SPSZ proběhla narychlo, pracovní skupiny byly pojety málo participativně a dialogicky.
- V průběhu strategického plánování a tvorby projektů nebyl dostatek relevantních informací o podmínkách výzev.

- Doporučení evaluační zprávy směřují ke zlepšení prostupnosti a dostupnosti bydlení, podpoře komunitní práce a jiných forem participace cílové skupiny.

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Kolín v letech 2015-2018 zpracované na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2015-2018. Speciální pozornost je věnována oblasti bezpečnosti – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci/obcích. Cílem evaluace je **zhodnotit efekt jednotlivých opatření a lokálního partnerství na dosažení dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě i v omezených možnostech v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování

ASZ je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství (LP)**, platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplánování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ)**, který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický kontext a rozsah sociálního vyloučení

Kolín je město na řece Labi, které má 31 973 obyvatel a nachází se ve Středočeském kraji. „Kolín je situovaný 50 km na východ od Prahy, svou polohou na železniční trati a rozvinutým chemickým, automobilovým a strojírenským průmyslem je důležitým centrem Středočeského kraje“ (EACE, 2018, s. 80).

Díky své poloze (blízkost Prahy) a přítomnosti velkých průmyslových podniků je v Kolíně poměrně nízká míra nezaměstnanosti, která v posledních letech ještě klesá. V roce 2016 byla míra nezaměstnanosti 6,3 % a v roce 2018 již 4,2 %. Také podíl osob v dlouhodobé nezaměstnanosti od r. 2016 klesl o polovinu. V roce 2016 zde bylo dlouhodobě nezaměstnaných 2,2 % obyvatel, v roce 2019 již jen 1 %. Přesto zde jsou přetrvávající problémy s „vysokou mírou zadluženosti² a velkým počtem probíhajících exekucí, s nepříznivou rodinnou situací a s vysokou mírou migrace sociálně vyloučených“ (EACE, 2018, s. 80).

Kolín nemá žádnou větší sociálně vyloučenou lokalitu. „Nejrizikovější lokalita z hlediska SV je tzv. Zengrovka, kam vedení města umísťovalo sociálně slabé rodiny, mající problémy s nezaměstnaností, dluhy, placením nájemného a posléze exekucemi. V této lokalitě se zvýšilo zastoupení etnických Romů na cca 90%.“ (EACE, 2018, s. 80). Tzv. Zengrovka zahrnuje několik vchodů s desítkami bytových jednotek obývanými z velké části Romy (Zárubová Mirgová, 2018, s. 27).³ V této lokalitě je od r. 2012 zavedena placená funkce domovníka (Ledinská, 2013, s. 46). V blízkosti problémových objektů funguje také Komunitní centrum Zengrovka (ve sklepních prostorech jednoho z vedlejších vchodů). Během trvání LP došlo v této lokalitě k výraznému poklesu počtu sociálně vyloučených osob.

Zengrovka se nachází nedaleko hlavního nádraží, nejde tedy o prostorově izolovanou lokalitu. Je však stále etnicky téměř homogenní (vysoký podíl romského obyvatelstva). V posledních 3 letech zde probíhá odliv obyvatel z důvodu změny podmínek nájmu, obsazena je pouze polovina bytů, z toho 9 sociálních bytů.“ (TAP 2020, s. 6).⁴ „Dluhy na nájemném se staly jednou z hlavních příčin odchodu mnoha obyvatel Zengrovky (během dvou let odešlo 80 osob). Město Kolín uplatňuje při pronajímání městských bytů podmínku bezdlužnosti vůči městu, tedy nejenom dluhy na nájemném, což místní aktéři spatřují jako jeden z hlavních důvodů, proč lidé ztrácejí a následně nemohou získat standardní bydlení“ (TAP 2020, s. 7).

Znaky SVL splňují také některé „ubytovny ve městě, kde jsou ubytovaní zaměstnanci firem, sociálně vyloučené rodiny, uživatelé omamných látek, osoby po výkonu trestu, v 15-ti ubytovnách žijí klienti, jejichž nájmy jsou hrazeny z dávek pomoci v hmotné nouzi.“ (EACE 2018, s. 80). V posledních letech obec neumožňuje vznik nových ubytoven, ale majitelé některých objektů je využívají na krátkodobé pronájmy, přičemž fungování těchto zařízení připomíná ubytovny. „V komerčních ubytovnách je klientela složena především z příjemců dávek v hmotné nouzi s vysokým zastoupením romských rodin. Dle dat ÚP bylo za měsíc

² Město se potýká s poměrně vysokou mírou zadluženosti obyvatel. Koncem roku 2017 činil podíl osob v exekuci 13% obyvatel, což převyšuje průměr Středočeského kraje, i průměr celé ČR (mapa exekucí).

³ Podle Čady (2015) zde žilo 160 obyvatel.

⁴ V domě byly dva nejproblémovější vchody, přičemž jeden z vchodů je nově zrekonstruován, druhý je takřka vybydlený.

červenec 2019 vyplaceno 98 doplatků na bydlení na kolínské ubytovny. Zároveň v Kolíně je nyní vypláceno 62 příspěvků na živobytí, kde je celkem 145 společně posuzovaných osob - jedná se o žadatele, kteří nemají doplatek na bydlení. Celkem v Kolíně bylo vyplacených doplatků na bydlení na všechny typy bydlení v červenci 184 (podané žádosti), z toho 98 žádostí bylo na ubytovny. Pokud se bavíme o počtu osob, kterých se to týká, tak celkem 493 společně posuzovaných osob pro všechny typy bydlení v Kolíně, na ubytovnách je to z celkového počtu 262 společně posuzovaných osob. Tyto čísla nejsou stálá a jsou odvislá od aktuální situace, nebo vyřazení osoby z evidence ÚP“ (TAP 2020, s. 6).

Za problematické je také možné považovat sídliště, které bylo postaveno pro pracovníky místních podniků. Žije zde hodně lidí „s nízkou kvalifikací i ekonomickým statusem, bez vazby na město“ (Ledinská, 2013, s. 45).

Dostupná data naznačují, že v posledních letech dochází k mírnému snižování míry sociálního vyloučení. Vypovídá o tom již zmíněná snižující se nezaměstnanost, ale také vývoj ve vyplácení dávek v hmotné nouzi. Počet osob pobírajících dávky v hmotné nouzi poklesl mezi lety 2016 až 2018 cca o třetinu, což přibližně odpovídá celorepublikovému průměru (podrobněji viz tab. níže).⁵ Z evaluačního šetření vyplývá, že na pozitivní vývoj měly vliv i aktivity LP.

Tab. 1: Dávky v hmotné nouzi

Rok	Příspěvků na živobytí			Doplatků na bydlení		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Počet vyplacených dávek	4895	4012	3061	3197	2777	2110

Zdroj: MPSV

Tab. 2: Rozdíl mezi 2016 a 2018

Příspěvky na živobytí		Doplatky na bydlení	
abs.	%	abs.	%
-1834	-37,5%	-1087	-34,0%
Celá ČR	-37%	Celá ČR	-36%

Zdroj: MPSV

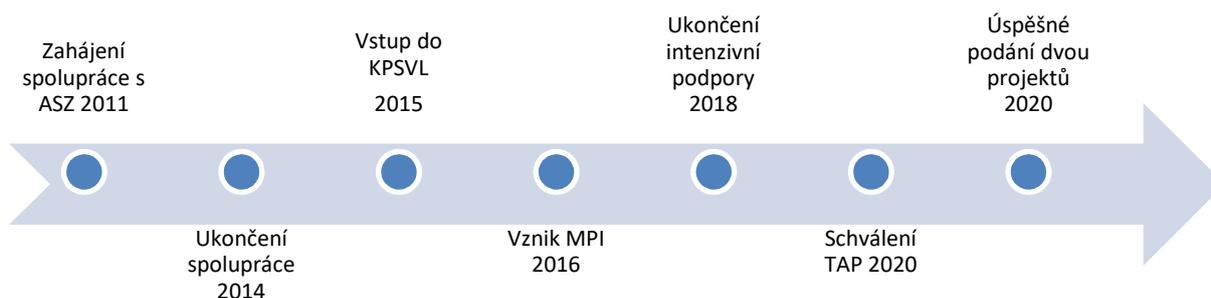
3.2 Spolupráce města Kolín s ASZ

Lokální partnerství v Kolíně probíhalo od 2011-2014 v režimu intenzivní komplexní podpory. „Lokální partnerství bylo znovu/ustaveno na podzim roku 2015. K zapojení do LP byli osloveni zástupci různých aktérů v oblasti sociálního začleňování a poté byly vytvořeny

⁵ Celorepublikový trend snižování počtu vyplacených dávek v HN souvisí s pozitivním vývojem ekonomiky, ale také se způsobem jejich výpočtu. Výpočet je totiž vázán na životní minimum, které se mnoho let nevalorizovalo. Životní náklady se však výrazně zvyšují. Řadě domácností na hranici chudoby proto nevznikne nárok na Dávku pomoci v hmotné nouzi. Určitá část poklesu může být způsobena restriktivním přístupem úřadu práce k přidělování dávek.

tematické pracovní skupiny bezpečnost, sociální služby, vzdělávání, zaměstnanost a bydlení“ (SPSZ 2, s. 15). Vznikla také pracovní skupina projekty a implementace, kde se řešila příprava projektů, podmínky výzev atp. V r. 2015 vstoupilo město Kolín do KPSVL a provedlo revizi SPSZ (2015-2018). V r. 2016 vznikl také *Místní plán inkluze* (MPI). Druhá revize SPSZ vznikla v r. 2018 (SPSZ 2018-2020). Spolupráce opět pokračuje v režimu vzdálené podpory od podzimu 2018. V prvním čtvrtletí r. 2020 město vytvořilo a schválilo Tematický akční plán na téma dluhů a byly schváleny 2 projekty.⁶

Schéma 1: Průběh spolupráce

4 Zadání, cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny.⁷ Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 2. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

⁶ „TAP jakožto další strategický dokument navazuje na Strategický plán sociálního začleňování Kolín 2018 – 2020, který je revizí Strategického plánu sociálního začleňování Kolín 2015 – 2018. Krom místních strategických dokumentů je TAP svým obsahem v souladu s regionálními i národními dokumenty jako jsou např. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Kolína na období 2015 – 2019, Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na období 2015 – 2019 Středočeského kraje a Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016 – 2020“ (TAP 2020, s. 3).

⁷ viz Rukověť evaluátora, ASZ 2018.

Schéma 2: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci v městě Kolín, která probíhala v prvním pololetí 2020, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **polostrukurované rozhovory** se zainteresovanými aktéry (osobně i telefonicky), kratší telefonické rozhovory a dotazování prostřednictvím emailové korespondence (celkem 13 respondentů). Respondenty byli zástupci obce, neziskových organizací, Úřadu práce, Středočeského kraje a současní i bývalí zaměstnanci ASZ. Z důvodu anonymizace většinou uvádíme u citací jen obecné označení respondenta (člen LP, aktér, či pracovník organizace).

- **desk research**

- **analýza dat**

- z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, mapa kriminality, data MPSV, ČSÚ*),
- poskytnutých místními aktéry (*dokumentace soc. služeb, ZZoR aj.*).

Kontext výzkumu: Evaluační šetření probíhalo zpočátku standardním způsobem, od března však evaluaci ovlivnila opatření spojená s pandemií COVID 19. Bylo tedy například třeba, aby proběhly rozhovory „na dálku“. Epidemie zasáhla také samotnou oblast sociálního začleňování, komplikuje se situace na trhu práce, sociálně znevýhodněné děti mají ještě horší přístup ke vzdělání atp.

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2015–2018 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň zohledňuje změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- K jakým dopadům vedla realizovaná opatření?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
 - Komu dopady opatření pomohly, jakým způsobem a za jakých okolností?
 - Objevily se nějaké rozdíly v dopadech opatření na různé věkové, etnické či genderové skupiny osob?
 - Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
 - Objevily se nějaké nezamýšlené dopady (pozitivní a negativní) opatření, např. dopady na vztahy mezi příjemci a osobami, které nebenefitovaly z implementace opatření?
 - Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
 - Jaké další investice jsou vyžadovány pro to, aby byla zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?
 - Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?

- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovaly již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, které jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít v úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti (např. bezpečnosti) je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OP Z přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Další evaluační zprávy včetně této se proto zaměří vždy na zhodnocení vybrané oblasti či oblastí** (na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování). Při výběru této oblasti bude přihlédnuto ke specifickým evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **ve městě Kolín vybrána pro evaluaci oblast bezpečnosti**. Tato oblast byla pro evaluaci zvolena zejména proto, že v kapitole bezpečnost bylo realizováno cca 95% naplánovaných opatření. Obec se navíc této oblasti intenzivně věnuje.

Tato evaluační zpráva se tedy dotýká hlavně kapitoly bezpečnost, částečně ale i kapitoly sociální služby, a to zejména tam, kde se překrývá s oblastí bezpečnosti. Omezený prostor je věnován oblasti bydlení a zaměstnanosti. Tématu vzdělávání bude věnována evaluační zpráva specificky zaměřená na oblast vzdělávání, které je předmětem realizace komplementárního projektu ASZ hrazeného z OP VVV.⁸

⁸ *Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL*, Registrační číslo: CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

V této kapitole uvedeme monitoring plnění cílů SPSZ 2015-2018. Předkládáme monitoring 4 oblastí (bezpečnost, sociální služby, bydlení a zaměstnanost). Evaluace je sice zúžena na oblast bezpečnosti, ale věnovat se budeme též vybraným opatřením z oblasti sociálních služeb, které svými dopady zasahují do oblasti bezpečnosti. Některá z těchto opatření navíc zasahují průřezově i do oblasti bydlení a zaměstnanosti. Monitoring plnění cílů SPSZ nám ukáže, zda aktivity LP probíhaly rovnoměrně ve všech oblastech.

5.1 Bezpečnost

Tab. 3: Monitoring plnění cílů (bezpečnost)

1 Priorita	Prevence sociálně patologických jevů
<i>1.1 Obecný cíl</i>	<i>Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí</i>
Specifické cíle	Realizace
Podpora programu romských mentorů	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Od července 2016 realizace projektu OP Z Komplex prostupu na trh práce v Kolíně, který spojuje nekomerční pracovní agenturu a romský mentoring. Projekt se rozjel s drobným zpožděním, ale byl úspěšně dokončen.
Vznik programů asistentů prevence kriminality	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Podán, schválen a úspěšně realizovaný projekt Asistenti prevence kriminality pro město Kolín. Ve spolupráci s Úřadem práce byl proveden nábor pracovníků – březen 2017. Od 1. 4. 2017 bylo přijato 7 asistentů prevence kriminality.
Kurzy sebeobrany pro ženy	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Kurz sebeobrany pro ženy byl připraven ve spolupráci s Policií ČR. (leden - únor 2017) Každý rok se daří nějaký kurz sebeobrany realizovat.
<i>1.2 Obecný cíl</i>	<i>Omezení hazardu ve městě</i>
Specifické cíle	Realizace
Vznik obecně závazné vyhlášky, která omezí hazard ve městě	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Na podzim 2015 byla připravena Obecně závazná vyhláška omezující hazard na celém území města. V rámci přípravy proběhlo i veřejné slyšení s občany města (20. 5. 2015). Policie ČR kontroluje dodržování vyhlášky i případný vznik nelegálních heren.
2 Priorita	Prevence bezpečnostních rizik
<i>2.1 Obecný cíl</i>	<i>Zkvalitnění monitoringu veřejných prostranství města</i>
Specifické cíle	Realizace
Městský dohledový kamerový systémem	Splněno, realizováno v plném rozsahu: V roce 2016 byl kamerový systém rozšířen o 1 kamerový bod z prostředků dotací MV. Díky podpoře ze strany

	grantového systému TPCA byly zakoupeny 3 mobilní kamery. Každý rok se daří rozšiřovat a zkvalitňovat kamerový systém.
3 Priorita	Komunikace s občany města
<i>3.1 Obecný cíl</i>	<i>Zkvalitnění informovanosti občanů a možnosti zpětné vazby</i>
Specifické cíle	Realizace
Fungující web Bezpečný Kolín	Splněno, realizováno z části: Vzhledem k tomu, že tento projekt na web nebyl ze strany MV podpořen, tak k celkové úpravě webových stránek nedošlo. Avšak fungují staré stránky a některá dílčí opatření jsou realizována.
Rozšíření aplikace pro chytré telefony o prvky z webu BK	Splněno, realizováno v plném rozsahu: V rámci podpory z MV byla aplikace Kolín v mobilu rozšířena o sekci Bezpečný Kolín včetně možnosti zasílání zpráv z této oblasti přímo do aplikace. Nyní fungují facebookové stránky, kde se nově pravidelně zveřejňují informace od policie ČR a městské policie (mapy kriminality, mapy bodů, ve kterých bude probíhat měření) aj.
Výzkum veřejného mínění v oblasti bezpečnosti města	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Výzkum veřejného mínění byl realizován jako každoročně na podzim. Výsledky jsou dostupné na webu Bezpečný Kolín.
Informování občanů města skrze městský zpravodaj	Splněno, realizováno v plném rozsahu: O aktivitách na poli bezpečnosti jsou občané informováni pravidelně formou článků.

V kapitole bezpečnost si lokální partnerství stanovilo tyto priority:

- Prevence sociálně patologických jevů
- Prevence bezpečnostních rizik
- Komunikace s občany města

Z monitoringu z roku 2018 vyplývá, že bylo splněno cca 94% specifických cílů v oblasti bezpečnost (splněno 8, částečně splněno 1).

5.2 Sociální služby

Tab. 6: Monitoring plnění cílů (sociální služby)

1 Priorita	Dlouhodobá dostupnost služeb sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
<i>1.1 Obecný cíl</i>	<i>Rozvoj a stabilizace služeb sociální prevence</i>
Specifické cíle	Realizace

Předcházení sociálnímu vyloučení a snižování míry sociálního vyloučení rodin s dětmi prostřednictvím kvalitní a profesionální spolupráce pracovníka s rodinou (90 účastníků, zavedení sanace rodiny a dobrovolnického centra)	Splněno - realizuje se v plném rozsahu: Zajištění v rámci schválených projektů Centra rodinného života sv. Zdislavy v Kolíně (realizace do 08/2020) a projektu z Individuálního plánu kraje (SAS Prostor plus).
Snížení zadluženosti a zvýšení právního povědomí sociálně vyloučených osob (2 projekty na OSP)	Splněno - realizuje se v plném rozsahu: Prostor plus; Mela – obě služby podpořily za dobu trvání projektů stovky osob. Jen OSP Mela podpořila téměř 500 osob. Udržitelnost je dobrá díky TAP.
Zvýšení dostupnosti terénních služeb pro osoby sociálně vyloučené	Splněno - realizuje se v plném rozsahu: Zajištění v rámci projektů – OP Z projekt Prostoru plus (terénní programy pro jednotlivce - komunitní práce je součástí projektu) a Poradenství pro uživatele drog a jejich blízké sociální okolí v Kolíně - oba projekty do 08/2019
Snížení rizikového chování dětí a mládeže	Splněno částečně - realizuje se pouze projekt NZDM pro mládež v Kolíně do 09/2019. Další plánovaná aktivita Realizace akreditovaného resocializačního programu se z důvodů nezájmu CS nerealizovala. PMS měla podobný program a měla problém ho naplnit.
1.2 Obecný cíl	<i>Prevence patologických závislostí u uživatelů návykových látek a osob ohrožených užíváním návykových látek</i>
Specifické cíle	Realizace
Vznik Centra závislostí (v katastrálním území Kolín – KKÚ 668 150)	Splněno - realizuje se v plném rozsahu: Kombinace projektu investičního na koupi a rekonstrukci K centra a OP Z projektu Poradenství pro uživatele drog a jejich blízké (Prostor plus).
Rozšíření kapacity služeb pro uživatele návykových látek	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Projekt <i>Služby drogové prevence v Kolíně</i> se realizoval do 12/2019
2 Priorita	Posílení Oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)
2.1 Obecný cíl	<i>Nutnost intenzivnějšího kontaktu pracovníků OSPOD s klientskými rodinami</i>
Specifické cíle	Realizace
Zajištění podpory pro zvýšení funkčnosti rodiny	Splněno - město Kolín je zapojeno do projektu Ministerstva práce a sociálních věcí – síťování služeb pro ohrožené děti. Počet celkových pracovních míst v rámci oddělení sociálně právní ochrany dětí (včetně vedoucí odd.) činil k 31. 12. 2017 - 21 pracovních míst/úvazků. Přijímání dalších pracovníků komplikuje nedostatek kvalifikovaných sociálních pracovníků v celém ORP.

3 Priorita	Podpora komunitní sociální práce
3.1 Obecný cíl	Vybudování komunitního centra v katastrálním území Kolín - KKÚ 668 150 – zázemí pro aktivity přispívající k sociálnímu začleňování a zvyšování uplatnitelnosti osob na trhu práce
Specifické cíle	Realizace
Realizace komunitního centra	Splněno - realizuje se v plném rozsahu: Propojení investičního projektu na vybudování komunitního centra a projektu OP Z Centrum rodinného života sv. Zdislavy v Kolíně.

V kapitole sociální služby si lokální partnerství stanovilo tyto priority:

- Dlouhodobá dostupnost služeb sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.
- Posílení Oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).
- Podpora komunitní sociální práce.

Z monitoringu z roku 2018 vyplývá, že bylo splněno cca 75% specifických cílů v oblasti bydlení (splněno 4, částečně splněno 4).

5.3 Bydlení

Tab. 4: Monitoring plnění cílů (bydlení)

1 Priorita	Zajištění standardního bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
1.1 Obecný cíl	Do roku 2017 zajistit dostatečnou kapacitu sociálního bydlení pro různé cílové skupiny
Specifické cíle	Realizace
Nákup dvou ubytoven od soukromých vlastníků za účelem vzniku sociálního bydlení	Splněno částečně: Město úspěšně podalo projekt do IROP na nákup a rekonstrukci bývalé ubytovny – 9 bytů (Legerova). Všechny ostatní projekty se nerealizovali kvůli podobě výzvy IROP na sociální bydlení.
Rekonstrukce bytových domů v lokalitě Zengrovka pro osoby v bytové nouzi a ohrožené sociálním vyloučením za účelem vzniku sociálního bydlení	Nerealizováno - nesplněno: 4 projekty na rekonstrukci soc. bydlení nebylo kvůli podobě výzvy podáno.
Zajištění bezbariérovosti objektů v Husově ulici č. p. 110 – 113 a v ulici Za Školou č. p. 117 a 118 pro osoby v nouzi a ohrožené sociálním vyloučením (katastrální území Kolín - KKÚ 668 150)	Nerealizováno – důvod: podoba výzvy
Rekonstrukce domu v ulici Tovární č. p. 175 a zahrady pro matky s dětmi v bytové	Nerealizováno – důvod: podoba výzvy

nouzi a ohrožené sociálním vyloučením (katastrální území Kolín - KKÚ 668 150)	
Celková rekonstrukce bytového domu v ulici Okružní č. p. 1313 se změnou dispozice pro osoby v bytové nouzi a ohrožené sociálním vyloučením (katastrální území Kolín - KKÚ 668 150)	Nerealizováno – důvod: podoba výzvy
Celková rekonstrukce 1. NP bytového domu v ulici Tovární č. p. 45 pro osoby v bytové nouzi a ohrožené sociálním vyloučením (katastrální území Kolín - KKÚ 668 150)	Nerealizováno – důvod: podoba výzvy
Celková rekonstrukce bytového domu v ulici Školská č. p. 162 na krizové bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením (katastrální území Kolín - KKÚ 668 150)	Nerealizováno – důvod: podoba výzvy
Nákup 12 bytových jednotek vhodných pro sociální bydlení (katastrální území Kolín - KKÚ 668 150)	Nerealizováno – důvod: podoba výzvy
2 Priorita	Minimalizace rizik spojených s bydlením v sociálně vyloučených lokalitách, sociálních bytech a osob ohrožených sociálním vyloučením
<i>2.1 Obecný cíl</i>	<i>Rozvoj systému domovních samospráv</i>
Specifické cíle	Realizace
Komplexní provázanost domovní samosprávy (11 domovníků v 9 domech)	Nerealizuje se - nesplněno: Nové domovní samosprávy se nerealizují, zamýšlený projekt byl navázán na investiční projekty IROP k soc. bydlení (přibude jen 8 bytů). Fungují původní domovníci, např. na Zengrovce, ale ne z řad CS, protože se jim tento přivýdělek nevyplatil (exekuce, dávky).
<i>2.2 Obecný cíl</i>	<i>Vytvoření bytové koncepce města Kolín s důrazem na sociální bydlení</i>
Specifické cíle	Realizace
Do roku 2016 bude schválena bytové koncepce města Kolín a vznikne multidisciplinární tým pro přidělování sociálních bytů	Cíl byl splněn: Koncepce byla sepsána, projednána na jednání rady města a schválena. Multidisciplinární tým pro přidělování sociálních bytů fungoval již před schválením SPSZ a nadále přiděluje městské soc. byty podle původních směrnic (2014 - pro CS mnohdy vysokoprahové, protože směrnice obsahují bezdlužnost vůči městu; uvolňuje se jich málo – nejvíce 2/rok). Neproběhla revize pravidel pro přidělování sociálních bytů.
Terénní program zaměřený na prevenci ztráty bydlení	Splněno – realizováno v plném rozsahu: OP Z projekt Prostoru plus – Terénní sociální práce (do 06/2019). Rozvíjí se včasný monitoring dluhů vznikajících v souvislosti s bydlením a zajištění funkční

	komunikace mezi dlužníkem a městem. Realizováno v rámci projektu Prevence ztráty bydlení a aktivity zaměřené na znovu začlenění do bydlení ve městě Kolín (realizace do 05/2020).
--	---

V kapitole bydlení si lokální partnerství stanovilo tyto priority:

- Zajištění standardního bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
- Minimalizace rizik spojených s bydlením v sociálně vyloučených lokalitách, sociálních bytech a osob ohrožených sociálním vyloučením

Z monitoringu z roku 2018 vyplývá, že bylo splněno cca 18% specifických cílů v oblasti bydlení (splněno 1, částečně splněno 2, nesplněno 8).

5.4 Zaměstnanost

Tab. 5: Monitoring plnění cílů (zaměstnanost)

1 Priorita	Podpora zaměstnanosti dlouhodobě nezaměstnaných, nízko kvalifikovaných nebo sociálním vyloučením ohrožených osob
<i>1.1 Obecný cíl</i>	<i>Zaměstnávání osob ze sociálně vyloučených lokalit nebo osob ohrožených sociálním vyloučením</i>
Specifické cíle	Realizace
Vznik min. 80 nových pracovních příležitostí (ročně) za použití nástrojů APZ	Splněno jen částečně: Od r. 2016 se každý rok snižuje počet na VPP (2016 – 58 osob; 2019 – 17 osob). Roku 2017 se zmenšil ÚP rozpočet na nástroje APZ. SÚPM (2016 – 7 osob; 2019 – 1 osoba).
Nekomerční pracovní agentura pro zaměstnávání osob přicházejících z výkonu trestu odnětí svobody – počet účastníků 90, 10 umístěných na volný trh práce.	Splněno, realizováno v plném rozsahu: Projekt se úspěšně realizoval - Rubikon centrum.
<i>1.2 Obecný cíl</i>	<i>Vznik nebo podpora sociálního podnikání</i>
Specifické cíle	Realizace
Prostor pro provozování a zázemí prvního sociálního podniku	Nerealizovalo se – projekt nebyl podán kvůli podmínkám výzvy.
Prostor pro provozování a zázemí druhého sociálního podniku	Nerealizovalo se – projekt nebyl podán kvůli podmínkám výzvy.
Prostor pro provozování a zázemí třetího sociálního podniku	Nerealizovalo se – projekt nebyl podán kvůli podmínkám výzvy.
<i>1.3 Obecný cíl</i>	<i>Zvyšování kompetencí a pracovních návyků dlouhodobě nezaměstnaných</i>
Specifické cíle	Realizace

Příprava na zaměstnání pro 50 osob	Nerealizovalo se – projekt měl navazovat na projekty sociálních podniků, které nevznikly.
<i>1.4 Obecný cíl</i>	<i>Zvyšování kvalifikace nízko kvalifikovaných pracovníků</i>
Specifické cíle	Realizace
Profesní rozvoj 45 osob ve smyslu odbornosti	Nerealizovalo se – projekt měl navazovat na projekty sociálních podniků, které nevznikly.

V kapitole zaměstnávání si lokální partnerství stanovilo tuto prioritu:

- Podpora zaměstnanosti dlouhodobě nezaměstnaných, nízko kvalifikovaných nebo sociálním vyloučením ohrožených osob

Z monitoringu z roku 2018 vyplývá, že bylo splněno cca 21% specifických cílů v oblasti zaměstnanost (splněno 1, částečně splněno 1, nesplněno 5).

Monitoring plnění cílů SPSZ ukazuje, že lokálnímu partnerství se daří nejlépe realizovat opatření v oblasti bezpečnosti a nejrobustnější intervence probíhají v oblasti sociálních služeb. U oblastí bydlení a zaměstnanosti bylo realizováno jen malé procento naplánovaných opatření. Tato zjištění jsme zohlednili i při tematickém zúžení evaluace.

Cíle SPSZ byly naplňovány zejména skrze tyto realizované projekty:

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi – realizuje Prostor plus, Financuje se z fondů IP Středočeského kraje.

OPZ

- *Terénní programy pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené a komunitní práce v Kolíně* – realizuje Prostor plus (realizace od 07/2016 – 06/2019).
- *Služby drogové prevence v Kolíně* (realizace od 07/2016 – 06/2019). Realizátor Prostor plus.
- *Odborné sociální poradenství - komplexní dluhová práce s rodinou - občanská a právní poradna* (realizace od 07/2016 – 06/2019). Realizátor Prostor plus. (Návazné financování v rámci TAP.)
- *Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež* (realizace od 07/2016 – 06/2019). Realizátor Prostor plus.
- *Poradenství pro uživatele drog a jejich blízké sociální* (realizace od 01/2017 – 12/2019). Realizátor Prostor plus.
- *Centrum rodinného života sv. Zdislavy v Kolíně* (realizace od 09/2017 – 06/2020). Realizátor *Farní Charita Kolín*.

- *Odborné sociální poradenství* - problematika bydlení, rodina, mezilidské vztahy a pracovně právní vztahy (realizace od 01/2017 – 12/2019). Realizátor MELA. (Návazné financování v rámci TAP – společně s Diakonií.)
- *Prevence ztráty bydlení a aktivity zaměřené na znovu začlenění do bydlení ve městě Kolín* (realizace od 05/2017 – 04/2020). Realizátor město Kolín.
- *Asistenti prevence kriminality pro město Kolín* (realizace od 09/2016 – 08/2019). Realizátor město Kolín.
- *Komplex prostupu na trh práce v Kolíně* (realizace od 07/2016 – 06/2019). Realizátor Rubikon centrum.

IROP

- Výzva č. 30, Rozvoj sociálních služeb v SVL: *Nákup a rekonstrukce budovy Centra sociálních služeb Pod Brankou*. Realizátor Prostor plus o.p.s.
- Výzva č. 35, Sociální bydlení pro SVL: *Nákup a rekonstrukce ubytovny Legerova*. Realizátor město Kolín; projekt byl podpořen (08/17).
- Výzva č. 15, Předškolní vzdělávání: *Výstavba pavilonu Mateřské školy Pohádka*, Realizátor město Kolín (dokončeno).
- Výzva č. 39 IROP - Komunitní centra: *Rozvoj infrastruktury komunitního centra v sociálně vyloučené lokalitě Kolín Zálabí*: Realizátor Farní charita Kolín.

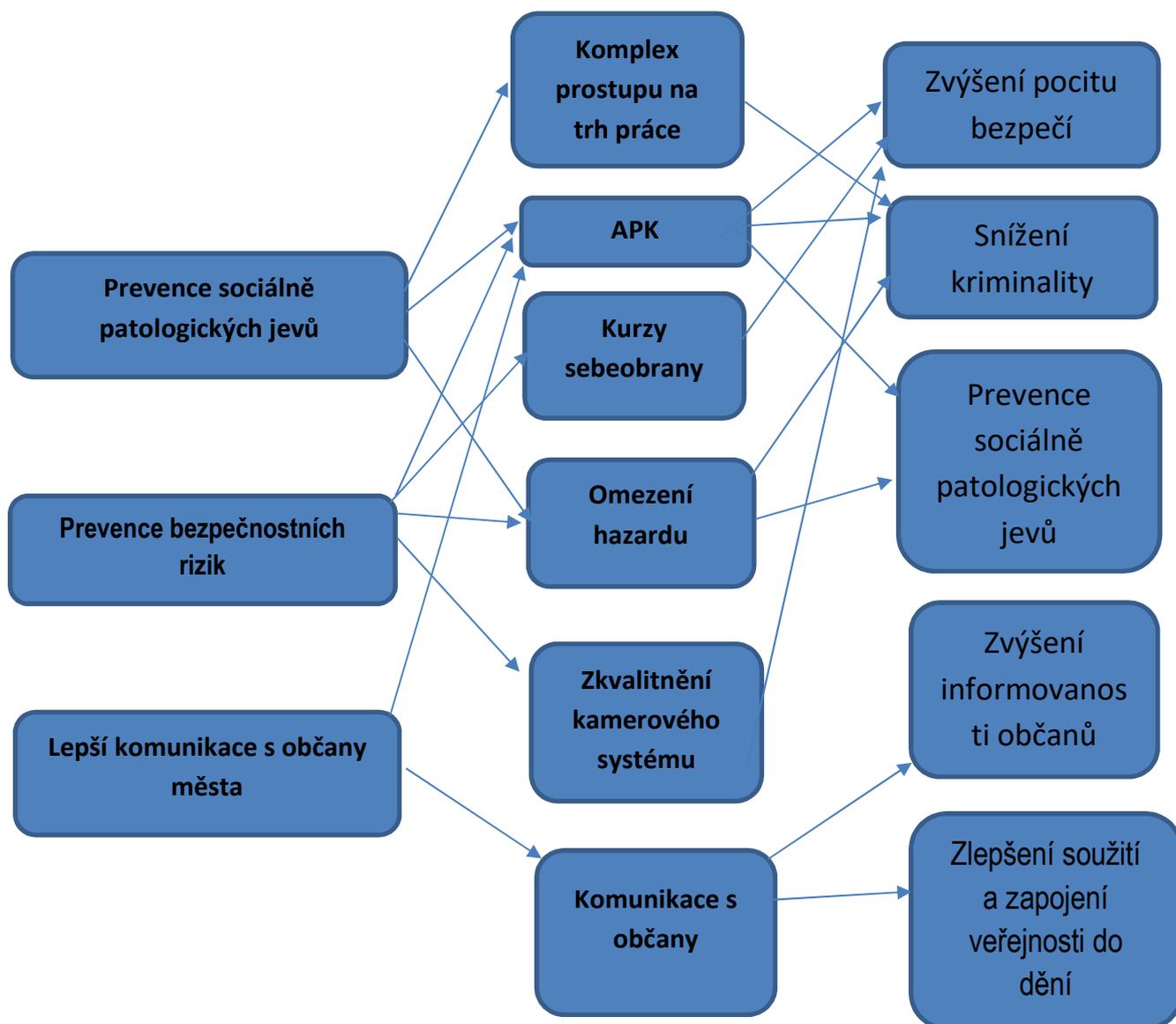
6 Hlavní zjištění

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

V návaznosti na SPSZ 2015-2018 bylo v Kolíně realizováno 10 projektů OP Z, jeden z podaných projektů nebyl podpořen (financován je nyní z IP SK), realizované jsou také 4 projekty IROP. Z monitoringu plnění cílů SPSZ vyplynulo, že v oblasti bezpečnosti se podařilo realizovat velkou většinu naplánovaných opatření (cca 94%). Proto jsme evaluaci zúžili na oblast *bezpečnosti*. Vzhledem k tomu, že některá opatření z kapitoly sociální služby svými dopady spadají pod téma bezpečnosti, rozhodli jsme se je zahrnout do tematického zúžení.

6.1.1 Dopady opatření realizovaných v oblasti bezpečnosti

Schéma 3: Cíle SPSZ, opatření a dopady v oblasti bezpečnosti

Rubikon Centrum

V návaznosti na SPSZ byl realizován projekt organizace Rubikon Centrum (OP Z: září 2016 - červen 2019). Služba se zaměřuje na podporu osob po výkonu trestu, přičemž jim pomáhá s návratem na pracovní trh, čímž také předchází prohlubování problémů spojených s dluhy, placením výživného a potenciálním páčáním další trestné činnosti. V rámci projektu byl využíván také tzv. romský mentoring.

Díky projektu bylo podpořeno 300 osob s trestní minulostí. 105 klientů bylo podpořeno při hledání zaměstnání, 87 klientů při řešení dluhové situace, 12 klientů si zvýšilo kvalifikaci, 4 prošli tréninkovým místem. Na volný trh práce se podařilo umístit 25 klientů (cíl byl v SPSZ stanoven na 10). Podle zjištění evaluačního šetření přispělo toto opatření k prevenci recidivy. Pozitivně tuto aktivitu hodnotí také většina respondentů evaluačního šetření. Realizátor je považován za osvědčeného a dobře spolupracujícího aktéra (člen LP 2).

Pokud jde o *romský mentoring*, „v Kolíně byli první mentoři vyškoleni již v roce 2006 a od té doby zde působili s přestávkami způsobenými výpadky financování až do r. 2019. Od roku 05/2011, kdy evidujeme klienty v elektronické databázi, do 06/2019 spolupracovalo se střediskem Probační a mediační služby (PMS) Kolín celkem 5 romských mentorů, kteří se podíleli celkem na 105 klientských případech. Celkem poskytli službu Romský mentoring 68 unikátním klientům (s řadou klientů spolupracovali opakovaně). Úspěšnost intervence mentorů se pohybovala mezi 50 a 60 %“ (pracovník organizace). „Úspěšnost intervence romského mentora hodnotí pracovník PMS, který s konkrétním klientem pracuje a který mentorovi zadal zakázku. Intervence mentora je pracovníkem PMS hodnocena jako úspěšná v případě, že došlo k měřitelnému posunu v kvalitě a efektivitě výkonu alternativního trestu a případně i ke zlepšení klientovy životní situace“ (dokument poskytnutý pracovníkem služby).

APK

Asistenti prevence kriminality působí v Kolíně již mnoho let a jde o aktivitu, která se dlouhodobě osvědčuje. Cílem této aktivity „je snížení počtu spáchaných trestných činů, přestupků a společensky nežádoucích jednání zejména na veřejných místech, zajištění vymahatelnosti práva, prevence sousedských sporů, bagatelní a latentní protiprávní činnosti. Asistent prevence kriminality (dále jen APK) je zaměstnán u obecní policie, která jej řídí a kontroluje“ (web Bezpečný Kolín).

APK se podílí na prevenci kriminality v obci, přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku. Dále provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci. Např. dohlíží na podatelně sociálního odboru, kde pomáhají s procesem odbavování klientů a předcházejí konfliktům (člen LP 1). Při své činnosti je Asistent podřízen konkrétnímu strážníkovi – mentorovi, se kterým pracuje v úzké součinnosti (web Bezpečný Kolín).

Respondenti evaluačního šetření hodnotili činnost asistentů pozitivně. Respondenti vnímají kauzální souvislost mezi činnostmi asistentů a snižující se kriminalitou. Dále zmiňovali jejich dopad na informovanost občanů, či prevenci sociálně patologických jevů.

Dopady tohoto opatření registrujeme v oblasti pocitu bezpečí, zvýšení informovanosti občanů i institucionálních aktérů, dopady se také týkají prevence přestupkové a trestné činnosti: asistenti byli v každodenním kontaktu s rizikovými osobami v místech jejich pohybu.⁹ Pomáhají ale i při hledání osob, či odcizených věcí (ZZoR 2020). Pohybují se na místech, kde se lidé podle analýz necítí bezpečně.

V rámci projektu bylo podpořeno 7 osob (APK). Působí ve 4 hlídkách (jeden chodí sám - vždy v nejméně rizikové oblasti). Na místech, kde se pohybují „dochází k snížení páčání trestné činnosti. V případě potřeby asistenti přivolávají městskou či státní policii“ (MPK).

Kurz sebeobran pro ženy

Idea organizovat kurzy sebeobran vznikla v rámci pracovních skupin LP a inspirovala se praxí v jiných obcích spolupracujících s ASZ. Kurzy byly následně realizovány v plném rozsahu a návazné kurzy stále pokračují a rozšiřuje se i cílová skupina. Poslední kurz byl realizován v druhé polovině roku 2019. Kurz byl „určen pro ženy (ve věku od dvaceti do

⁹ APK nemusí tolik působit v okolí nádraží, kde působí pracovníci bezpečnostní agentury.

padesáti let), které se chtějí naučit teoretickým základům i praktickým dovednostem sebeobranu“ (www.kolin.cz). Obec nyní plánuje kurz i pro starší ženy (kolinsky.denik.cz). Celkem bylo těchto kurzů realizováno již 8, podpořeno bylo celkem 168 osob (MPK).

Dopady kurzu se týkají zejména sebedůvěry a informovanosti účastníků, organizátoři však předpokládají také dopady v oblasti prevence kriminality, viktimizace i pocitu bezpečí.

Omezení hazardu

Během trvání LP došlo v Kolíně k postupnému vymýcení všech heren a hracích zařízení. Posledním krokem bylo schválení Obecně závazné vyhlášky o regulaci provozování loterií a jiných podobných her (platí od ledna 2017 - www.mukolin.cz). V souvislosti s touto vyhláškou bylo na území města Kolína provozování hracích přístrojů zakázáno a stávající herny postupně zanikly.

Hlavním dopadem tohoto opatření je prevence zadlužení obyvatel. V Kolíně vznikly místo heren kavárny či cukrárny. Podle bývalého starosty Víta Rakušana díky zákazu hazardu poklesla kriminalita, ubylo vandalů a zlepšilo se i dodržování nočního klidu. Obyvatelé z okolí bývalých heren si podle něj změnu pochvalují (ekonomickydenik.cz). Dále policie „zaznamenala propad přestupkové činnosti i trestné činnosti, která se pojila s provozem heren. Jde například o krádeže, loupežná přepadení, podvody atd.“ (MPK).

Problémem v oblasti hazardu je přesun těchto aktivit do online prostoru. Tuto problematiku obec zatím neřeší.

Kamerový systém

V rámci přípravy SPSZ měla obec velký zájem o to, aby mezi opatření patřilo zkvalitnění a rozšíření kamerového systému. „V současné době prochází městský kamerový systém modernizací z analogových kamer na kamery digitální“ (web Bezpečný Kolín). Hlavní dopad kamerového systému spatřují aktéři v prevenci kriminality.

„Nyní je k dispozici 37 kamerových bodů a 4 mobilní kamery“ (MPK). V posledních 5 letech přibýly vždy 2-3 nové kamerové body za rok. Kamerový systém vyžaduje další modernizaci, protože některé body nemají tak kvalitní záznam, aby bylo možné ho použít jako důkazní prostředek.

„Dopady kamerového systému jsou na dvou úrovních. První je preventivní, kdy umístění kamery na určitém místě snižuje nápad trestné činnosti i přestupků na těchto místech. Dále pomáhá městské policii k včasným výjezdům v případě narušování veřejného pořádku. Druhou úrovní je objasňování přestupkové činnosti i trestných činů, kde jsou záznamy z kamerového systému nepostradatelným pomocníkem policie“ (MPK).

Komunikace s občany

V SPSZ figurovala 4 opatření, která byla zaměřena na zlepšení komunikace s občany. Z hlediska bezpečnosti tuto oblast řeší zejména Městská policie a manažer prevence kriminality. Šlo o tato opatření:

Web Bezpečný Kolín: Postupně dochází k dílčím úpravám webových stránek, kde se občané mohou dozvědět různé aktuality, studovat mapy kriminality atp. Občané mohou skrze stránky také pomáhat s objasňováním trestných činů a podílet se na prevenci kriminality.

Aplikace a sociální síť: Dalším informačním kanálem je mobilní aplikace Kolín v mobilu, která byla díky podpoře MV rozšířena o sekci Bezpečný Kolín včetně možnosti zasílání zpráv z této oblasti přímo do aplikace. Mobilní aplikace rozšiřuje spektrum informačních kanálů, skrze které jsou občané města informováni. Jde o nástroj jak informovat rychle „občany o krizových situacích i plánovaných akcích. Občané si mohou pomocí aplikace objednat zasílání zpráv z různých oblastí. Jedna z nich je i oblast bezpečnosti. Aplikaci si stáhlo již více než 8600 osob“ (MPK). Rychlou a interaktivní formou informování jsou sociální síť. V Kolíně fungují facebookové stránky, kde se pravidelně zveřejňují informace od policie ČR a městské policie (mapy kriminality, mapy bodů, ve kterých bude probíhat měření) aj.

Výzkumy veřejného mínění: Opakovaně probíhají v Kolíně průzkumy veřejného mínění, na základě nichž také vznikají pocitové mapy, které jsou následně využívány při plánování opatření v oblasti bezpečnosti (www.pocitovemapy.cz). V loňském roce byly do tvorby analýz a pocitových map zapojeny i dvě univerzity (Ostrava a Olomouc) (MPK). Výsledky jsou dostupné na webu Bezpečný Kolín a na sociálních sítích.

Zpravodaj města Kolín: O aktivitách na poli bezpečnosti jsou občané informováni pravidelně také formou článků ve Zpravodaji, který má tištěnou i elektronickou podobu. Jde o měsíčník, který je zdarma distribuován občanům (Zpravodaj města).

Dopady těchto aktivit jsou identifikovány zejména v oblasti lepší informovanosti občanů, ale také v efektivnější komunikaci občanů s institucemi. Občané mohou představitelům obce snadněji poskytovat zpětnou vazbu. Moderní technologie umožňují rychlejší komunikaci a interaktivitu. Občané jsou díky těmto opatřením více zapojeni do řešení problematiky bezpečnosti v obci. Realizace těchto opatření také přispěla ke kvalitnější práci s daty a efektivnějšímu plánování a koordinování jednotlivých opatření.

Shrnutí dopadů v oblasti bezpečnosti

Celkově je bezpečnostní situace v Kolíně výrazně lepší, než na počátku spolupráce. Na tomto stavu mají podle evaluačního šetření nezanedbatelnou zásluhu i opatření realizovaná v návaznosti na SPSZ. Na SPSZ v tomto směru navazuje další strategický dokument zvaný Strategický plán prevence kriminality města Kolín na období let 2020-2024 (www.mukolin.cz/prilohy).

V oblasti bezpečnosti došlo v Kolíně k značným pokrokům, na čemž měla a má podíl spolupráce s ASZ. Aktivity LP kupříkladu přispěly ke vzniku platformy Bezpečný Kolín, byli zavedeni APK, vznikla dvě komunitní centra (Zengrovka a Zálabí), došlo k významnému rozvoji různých sociálních služeb, které měly dopad i na oblast bezpečnosti.

Realizovaná opatření mají také podle evaluačního šetření vliv na pocit bezpečí v obci. Zvyšující se pocit bezpečí naznačuje i šetření, která si pravidelně zadává obec: „Pocit bezpečí se u respondentů během let zvyšuje a tak stále více občanů souhlasí s tvrzením, že je Kolín bezpečným místem pro život (55% souhlasných odpovědí v roce 2015; 72% souhlasných odpovědí v roce 2019)“ (SPPK 2020, s. 5).

Na počátku spolupráce Kolína s ASZ byla kriminalita v Kolíně významně nad průměrem ČR. V posledních letech se již příliš neodchyluje od průměru. Na tento vývoj mají podle

evaluačního šetření vliv i realizovaná opatření SPSZ.¹⁰ Aktéři se díky aktivitám PS učí efektivně pracovat s daty, sami si zadávají analýzy a podle jejich výsledků modifikují realizaci opatření. Přes značné pokroky přetrvávají problémy, zejména v okolí hlavního nádraží. V posledních letech se také nevyvíjí dobře četnost přestupkové činnosti. Mezi lety 2016 a 2019 došlo k mírnému navýšení počtu přestupků (2016 – 1713/2019 – 1977) (SPPK 2020, s. 10).

Tab. 7: Index kriminality a objasněnost

	2013	2015	2019
Kolín	Index kriminality: 520.5	Index kriminality: 246.8	Index kriminality: 229.7
	Objasněnost: 32%	Objasněnost: 50%	Objasněnost: 53%
ČR	Index kriminality: 310.3	Index kriminality: 236.2	Index kriminality: 203.2
	Objasněnost: 40%	Objasněnost: 45 %	Objasněnost: 47%

Zdroj: Mapa kriminality – dostupné z: www.mapakriminality.cz

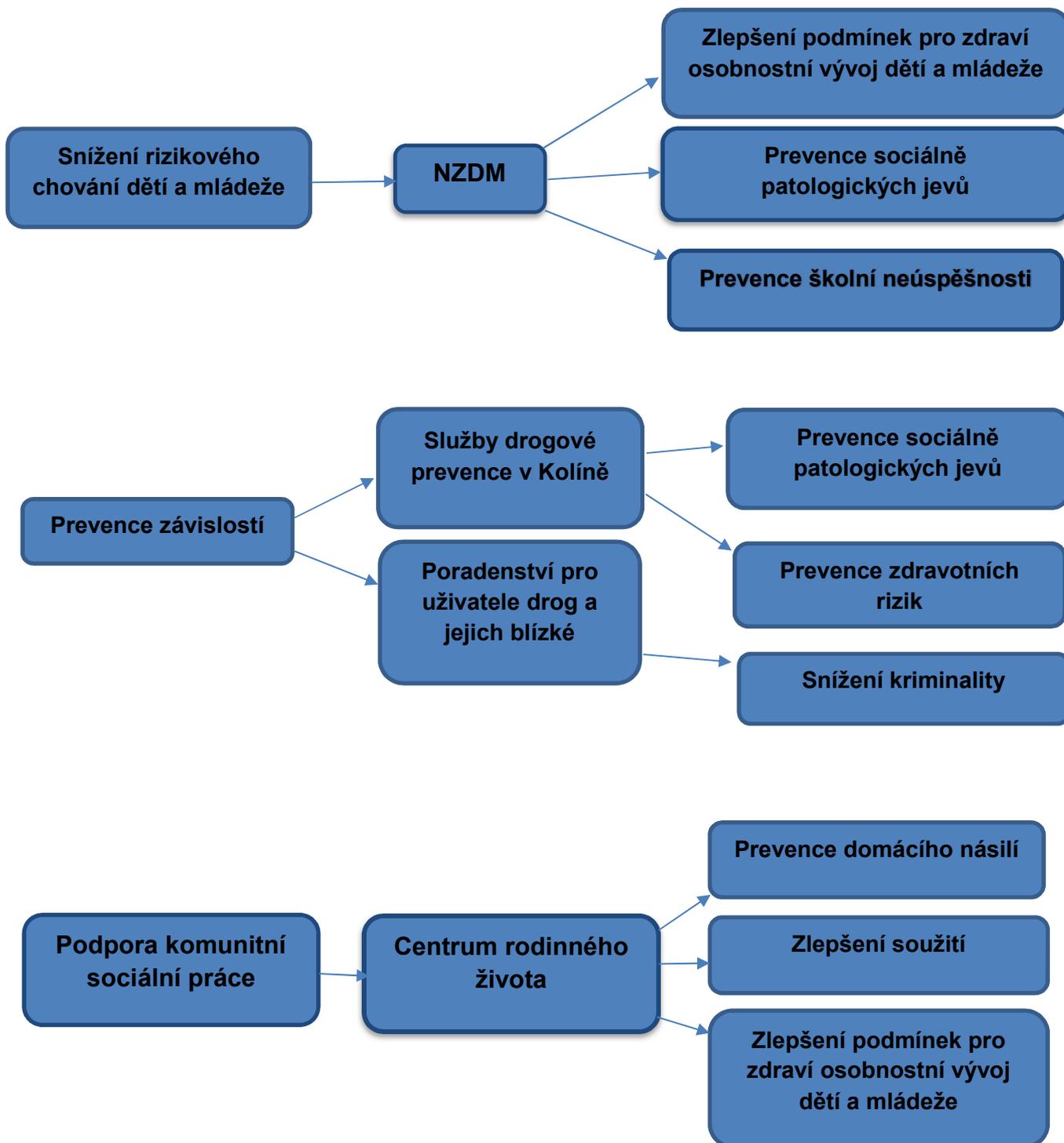
Díky pracovní skupině *bezpečnost* spolu lépe komunikují jednotliví aktéři, včetně veřejnosti. Aktivity v této oblasti se také podařilo lépe provázat s aktivitami v dalších oblastech (např. sociální prevence). Zásadní význam mělo ustavení pracovní skupiny Bezpečný Kolín, jejíž vznik byl úzce spjat s aktivitami LP. „V říjnu 2013 byla obnovena pracovní skupina pro oblast prevence kriminality s názvem ‚Bezpečný Kolín‘. Tato pracovní skupina výrazně přispěla ke koordinaci aktivit na poli prevence kriminality ve městě. V rámci této pracovní skupiny byly stanoveny základní parametry spolupráce, především mezi městskou a státní policií (společné hlídky, denní výměna informací, společné pravidelné akce, nulová tolerance i k přestupkovému chování, kontrola ubytoven atd.). To jsou všechno aktivity, které spolu s projekty sociální prevence zásadním způsobem snížily kriminalitu ve městě, která od roku 2014 do roku 2018 setrvala a významně klesala... Kromě těchto prokazatelných výsledků se činnost pracovní skupiny zaměřila i na komunikaci s veřejností“ (SPPK 2020, s. 2).

Aktivity platformy Bezpečný Kolín jsou velice široké, do SPSZ (2015) byla vložena jen část aktivit vzešlých z pracovní skupiny Bezpečný Kolín. Do SPSZ byly patrně zařazeny zejména aktivity, u kterých byla možno financování v rámci KPSVL.

¹⁰ „Kriminalita ve středočeském Kolíně se od roku 2014 snížila o více než polovinu, a to díky projektu Bezpečný Kolín, jehož součástí je i tzv. mapa kriminality.“ Místní aktéři dávají tento pokles do souvislosti s realizací opatření SPSZ. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/v-koline-vyrazne-klesa-kriminalita-ministri-chteji-tamni-projekt-prenest-i-do-jinych-mest-14293>

6.1.2 Dopady vybraných opatření z oblasti Sociální služby

Schéma 4: Cíle SPSZ, opatření a dopady vybraných opatření z oblasti Sociální služby

NZDM Kolárka

Do poloviny roku 2019 bylo nízkoprahové zařízení financováno z OPZ, v současnosti je již služba financována z prostředků Středočeského kraje. „Posláním NZDM Kolárka je poskytovat pomoc, podporu, bezpečný prostor mladým lidem ve věku 6-26 let z Kolína (www.prostor-plus.cz).“ V rámci projektu OPZ byla CS omezena na mládež od 15 let. Celkově bylo podpořeno 148 osob a bylo poskytnuto 1 731 intervencí.

Cílovou skupinou jsou mladí lidé, kteří jsou:

- „ohrožení společensky nežádoucími jevy (závislost, šikana, konfliktní/agresivní chování, xenofobie, promiskuita, kriminalita/delikvence),
- nachází se v nepříznivé životní situaci (rozvod v rodině, zhoršená ekonomická situace rodiny, problémy spojené se školou, s vrstevníky, úmrtí),
- hledají alternativu k běžně trávenému volnému času a mají zájem se rozvíjet“ (www.prostor-plus.cz).

Cílem intervencí je získání sebedůvěry klienta, podpoření jeho samostatnosti a motivace se rozvíjet, osvojení různých sociálních kompetencí, včetně respektu a tolerance k jinakosti druhého. Mimo jiné intervence NZDM mají dopad na školní úspěšnost. Zařízení provozuje doučování, ale také terénní práci (zejména na ubytovnách). Kromě toho NZDM nabízí i práci s rodinou klienta.

NZDM poskytuje též terénní služby, které pomáhají zachytit i ty děti, které by jinak zůstaly bez podpory. Tyto děti se mnohdy stali pravidelnými návštěvníky NZDM - „u dětí je znát veliký posun a to především v zásadách slušného chování, kdy od vulgárního nadávání pracovním, netrpělivosti, křiku, zahlcování požadavky se děti posunuly ke slušným pozdravům, naučily se trpělivosti a umí také požádat, pokud něco chtějí.“ Důležitým dopadem služby je v tomto směru prevence záškoláctví. Díky „systematické práci v terénu bylo pracovním NZDM umožněno vytvořit klub přímo v obchodním centru“ (nedaleko nádraží). Od té doby jsou zákazníci obchodního centra méně obtěžováni mladými lidmi (pracovník organizace). A mladí lidé díky aktivitám NZDM tráví svůj volný čas způsobem, který pozitivně přispívá k rozvoji jejich osobnosti.

Za jistý problém lze považovat to, že klienty jsou v drtivé většině Romové. Dříve šlo o romské děti žijící zejména v Zengrovce, v současnosti NZDM navštěvují romské děti z různých částí Kolína. Během let se klienti hodně obměňují, protože děti odcházejí někam na střední školu a přicházejí noví uživatelé (člen LP 3).

Hlavní dopady služby jsou identifikovány v oblasti prevence školní neúspěšnosti a prevence sociálně patologického chování. Služba celkově podporuje osobnostní rozvoj uživatelů a připravuje děti na budoucí život.

Služby drogové prevence

V rámci projektu OPZ Služby drogové prevence (projekt skončil v polovině roku 2019) byly „realizovány dvě sociální služby pro uživatele nebo bývalé uživatele drog na území města Kolín. Pro aktivní uživatele drog je určen terénní program na území města Kolín.“ Dále byly poskytovány sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi matkám, bývalým uživatelkám

legálních i nelegálních drog. Cílem projektu bylo „zajistit síť kvalitních sociálních služeb pro uživatele (současné i bývalé) drog na území města Kolín“ (www.esfcr.cz).

Terénní programy: „Terénní programy Prostor plus aktivně vyhledávají uživatele omamných a psychotropních látek, kterým pomáhají zmírňovat zdravotní a sociální rizika...“ (www.prostor-plus.cz/pomahame). „K výše uvedenému snižování rizik využívaly především výměnný injekční program a distribuci zdravotního materiálu pro bezpečnější užití drog (675x). Další služby byly například základní zdravotní ošetření (2x), informační servis a poradenství (119x), a to jak pro samotné uživatele a uživatelky drog, tak pro jejich blízké. Nedílnou součástí terénní práce je také sběr odhozených injekčních stříkaček (4 560 ks)“ (pracovník organizace).

Během trvání projektu bylo podpořeno 141 osob, bylo vyměněno cca 50 000 injekčních stříkaček. „*Počet nalezených injekčních stříkaček: 4 560.* Z výše zmíněných dat je patrné, že díky Službám drogové prevence se minimalizují rizika přenosu infekčních chorob a to nejen mezi samotnými uživateli návykových látek, tak i do běžné populace“ (pracovník organizace).

Je ale třeba zdůraznit, že terénní služby této organizace se zdaleka neomezují pouze na uživatele omamných látek. Terénní práci Prostor plus navíc postupně rozšiřuje i do celého ORP. V současnosti probíhá analýza potřeb obyvatel v okolí Kolína – financováno skrze MAS (aktér 1).

SAS: „Cílovou skupinu tvoří rodiny s dětmi od narození do 18 let věku dítěte, nastávající matky nebo další pečující osoby, jež se ocitly v nepříznivé životní situaci ohrožující zdravý vývoj dětí, kterou nemohou nebo nedokáží řešit vlastními silami.“ K cílové skupině patří též rodiny, „ve kterých se vyskytuje trestná činnost, závislost a další společensky nežádoucí jevy...“ (www.prostor). I v tomto případě je třeba upozornit, že projekt pokrýval jen část aktivit SAS, tato služba se věnuje širšímu spektru rodin. Prostor plus realizuje SAS pro hlavní dvě skupiny – rodiny na ubytovnách a rodiny s dohledem OSPOD (člen LP 4).

Hlavní dopady jsou patrné na rodičovských i jiných kompetencích klientek. „Přestože výchozí nepříznivý stav způsobený užíváním návykových látek v minulosti byl velmi komplikovaný pro začínající matky, během projektu se 80% klientek naučilo pečovat o děti a o sebe. 50% se naučilo hospodařit s penězi a všechny se naučily využívat účelně potraviny na přípravu jídel pro sebe i dítě. 60% procentům klientek se zvýšila kvalita bydlení, 35% klientek získalo pravidelný příjem (hmotná nouze, rodičovský příspěvek). 90% klientek udrželo abstinenci“ (pracovník organizace). Během trvání projektu bylo podpořeno 53 klientek a došlo k 4 700 kontaktů.

Dopady těchto služeb jsou identifikovány zejména v oblasti stabilizace životní situace klientů, zvýšení jejich informovanosti a prevence zdravotních rizik. Kromě toho služby přispívá k řešení dluhové situace, k udržení či získání zaměstnání a k udržení či získání vhodného bydlení.

Poradenství pro uživatele drog a jejich blízké

Poradenství pro uživatele drog a jejich blízké probíhá v kolínském K-centru. Služby centra byly 3 roky financovány z projektu OPZ - projekt byl ukončen koncem roku 2019. Projekt OPZ byl úzce propojen s realizací projektu IROP - Nákup a rekonstrukce budovy Centra sociálních služeb Pod Brankou. V této budově K-centrum sídlí.

Služba poskytuje obvyklé služby *harm reduction* (výměna injekčního materiálu, zdravotní ošetření atp.), klient může využít kontaktní místnost včetně hygienického servisu a poradenství v mnoha oblastech. Služby mohou využívat i blízcí osob ohrožených závislostí.

Projekt OPZ se svými aktivitami zaměřoval „na poskytování *odborného sociálního poradenství* specificky zaměřeného na problematiku užívání návykových látek a to jak pro samotné aktivní uživatele návykových látek, tak pro jejich blízké sociální okolí - rodiny, partneři apod.“ Cílem projektu bylo „zajistit komplexní péči o osoby závislé nebo závislostí ohrožené a minimalizovat tak rizika spojená se závislostním chováním a napomoci těmto osobám s návratem k normálnímu životu“ (www.esfcr.cz/projekty). „Za období realizace projektu proběhlo 398 poradenství pro uživatele drog, 152 poradenství pro osoby blízké a 305 práce s rodinou“ (data poskytnutá pracovníkem služby). Cca u 50 klientů se podařilo dopomoci k trvalé abstinenci, či nástupu do léčebného zařízení.

Dopady jsou tedy identifikovány v oblasti prevence zdravotních rizik (to se týká všech obyvatel, ne jen uživatelů). Služba mnohdy přispěje k nástupu klienta do zdravotnického zařízení, kde se pak léčí ze své závislosti. Služba také napomáhá předcházet páchaní trestné činnosti (klienti chodí do práce a nejsou nuceni si peníze na drogy obstarávat trestnou činností).

Rodinného centrum sv. Zdislavy

Toto opatření SPSZ je realizováno díky jednomu projektu IROP a jednomu OPZ.

IROP – Komunitní centrum Zálabí: Předmětem projektu IROP byla výstavba objektu v ul. Mnichovická, který slouží obyvatelům sociálně vyloučené lokality města Kolín bez ohledu na jejich sociální postavení. Důvodem realizace projektu byl nedostatek komunitních prostor pro společné setkávání lidí žijících v SVL města Kolín. Nyní tito obyvatelé mají možnost se scházet v novém komunitním centru a mají možnost se zapojit do chodu a fungování komunitního centra (KC - kolin.charita.cz). Takovéto aktivity zde realizátor plánuje: „Své místo tu naleznou vzdělávací akce, přednášky a semináře pro seniory, rodiny i místní komunitu. Nové zázemí pro své akce zde najdou charitní služby jako Dobrovolnické centrum pro seniory, kde školí ochotné lidi, kteří pomáhají seniorům a tráví s nimi čas či Rodinné centrum sv. Zdislavy, které pomáhá rodinám v krizových situacích“ (kolin.charita.cz).

OPZ projekt¹¹ Rodinné centrum sv. Zdislavy: „Toto rodinné centrum se zaměřuje na odbornou pomoc rodinám s dětmi ze sociálně vyloučených lokalit nebo rodinám takovým vyloučením ohroženým.“ „RC nabízí poskytování následujících tří ambulantních služeb:

- Asistovaný kontakt dítěte s rodičem
- Asistované předávání dítěte
- Podporovaná komunikace rodičů

Cílem služeb je zprostředkování kontaktu mezi rodiči či jinými blízkými osobami a dětmi v případech, kdy došlo k přerušení takového kontaktu (např. v náhradní rodinné péči, rozvodem rodičů, vlivem domácího násilí apod.)“ (kolin.charita.cz/rodinne-centrum).

Služba se věnovala „rodinám s dětmi, které jsou ohroženy různými formami násilí v rodině, tíživou sociální situací a potížemi v rodičovské komunikaci. Cílem projektu je pomáhat

¹¹ Registrační číslo projektu: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006096

rodinám v začlenění zpět do společnosti, stabilizovat jejich situaci a činit takové kroky, které v budoucnosti zabrání opětovnému zhoršení situace. Zaměříme se na prevenci institucionalizace prací s rodinami, případně intervenci v těch případech, kdy jsou již děti umístěny v ústavní či náhradní rodinné péči“ (SPSZ 2018, s. 18).

Z evaluačního šetření nevyplývaly žádné větší problémy, pokud jde o dosahování plánovaných dopadů (zlepšení podmínek pro zdravý vývoj osobnosti dítěte, předcházení konfliktů mezi rodiči atp.). Po skončení projektu však nastaly problémy s financováním této aktivity (aktér 2).

6.1.3 Stručně k dopadům v dalších oblastech

Podrobněji jsme analyzovali dopady v oblasti bezpečnosti, významné dopady se týkaly také oblasti sociálních služeb. Na tomto místě bychom se rádi stručně vyjádřili i k dopadům ve zbylých oblastech. K určitým pokrokům došlo i v oblasti bydlení a zaměstnanosti, ačkoli byl v rámci těchto kapitol splněn jen zlomek cílů, které si SPSZ stanovil. V této podkapitole přidáme též zmínku o oblasti vzdělávání.

- **Bydlení**

V oblasti bydlení došlo k pokrokům, ale stále je hlavním problémem nedostatečná kapacita krizového, sociálního i dostupného standardního bydlení. Ročně se např. uvolňuje velice málo bytů, do kterých by mohli přejít lidé z bytů sociálních.¹²

Město úspěšně podalo projekt do IROP na nákup a rekonstrukci bývalé ubytovny – 9 bytů. Všechny ostatní projekty se nerealizovaly (měli být odkoupeny 2 ubytovny, pořízeno 12 bytů a rekonstruováno 127 bytových jednotek). Respondenti označují za pokrok odkoupení ubytovna a vznik programů, kdy pracovníci různých služeb docházejí přímo do ubytoven za klienty.

Nepodařilo se realizovat služby a aktivity, které měly navazovat na zmíněné, nerealizované projekty (např. domovníci). Fungují původní domovníci, např. na Zengrovce, ale ne z řad CS. Jedním z důvodů je to, že se lidem z CS mnohdy takový přívýdělek nevyplatí (nízké nezabavitelné minimum u osob v exekuci, hrozba ztráty sociálních dávek aj.). Větší pokroky nebyly identifikovány ani v oblasti bytové koncepce.

Problémy s výzvami IROP popisují aktéři podobně jako v jiných lokalitách. Podmínky byly pro aktéry často velice nevýhodné, i nesplnitelné (spoluúčast, udržitelnost). Problém byl v tom, že bylo nutné dokončit SPSZ, aniž by aktéři znali detailnější informace o podmínkách výzev (aktér 1).

V lokalitě Zengrovka již bydlí menší množství sociálně vyloučených rodin, ale lokalita je stále obývaná takřka výhradně Romy a občany je tato lokalita stále vnímána jako

¹² „Celkem město Kolín vlastní 1 858 bytových jednotek, z toho 851 je přednostně určeno pro zaměstnance TPCA“ (Růžička, Michalčík, Černovský, 2015).

„nebezpečná“.¹³ Problémy také přetrvávají na ubytovnách.¹⁴ Na ubytovnách žije větší množství rodin s dětmi, v řadě případů zde platí takové poplatky, že by za tuto cenu pořídili i nájemní bydlení. Tyto rodiny obvykle spolupracují s OSPOD a měly by být více podporovány v nalezení nájemního bydlení vhodnějšího pro výchovu dětí (Marek 2014, s. 26). Nástrojem může být poskytování MOP na kauci, či uhrazení dvou nájmů dopředu. Problémem je způsob výpočtu sociálních dávek, které demotivují mnoho lidí pracovat. Nejde o to, že by byly příliš vysoké, ale spíše o to, že prací se mohou lidé dostat do větší životní nejistoty. Zásadním problémem je nedostatek bytů a ubytovacích kapacit všech stupňů (krizové, sociální i dostupné standardní).

- **Zaměstnanost**

Kapitola zaměstnanost nebyla příliš rozsáhlá a navíc se podařilo realizovat pouze dvě opatření (Rubikon a využití nástrojů APZ). Službu organizace Rubikon centrum jsme detailně analyzovali výše. Pokud jde o nástroje APZ, v posledních letech jsou využívány méně. Důvodem je vývoj nezaměstnanosti v regionu, a nastavení podmínek pro využívání těchto nástrojů.

Tab. 8: Vývoj počtu VPP a SÚPM

Kolín	2016	2017	2018	2019	Celkem
VPP	58	52	22	17	149
SÚPM	7	1	1	1	10

Zdroj: Úřad práce Kolín

Na aktivitách LP se podílel ÚP (zejména vedoucí oddělení hmotné nouze). Pracovní skupiny přitom přispěli k prohloubení spolupráce ÚP s neziskovými organizacemi a zlepšila se koordinace podpory jednotlivým klientům.

Respondenti považují za úspěch *vytvoření sociální firmy Social trade s.r.o.* (vznik v roce 2013).

- **Sociální služby**

V této oblasti došlo k zásadním změnám a to i díky aktivitám LP. Významně se zvýšila kapacita sociálních služeb i spektrum poskytovaných služeb. Řadu těchto změn jsme popsali

¹³ Jedna z budov je rekonstruovaná, druhá naopak takřka vybydlená – hlavním cílem obce je, aby se do prázdných bytů nevraceli sociálně vyloučení. Obyvatelé si stěžují, že si nemají děti kde hrát, děti si hrají na ulici, kde jezdí auta. Dříve bylo naproti domu hřiště, ale to bylo zrušeno (kvůli vandalizmu...). V domě je velký dvůr, ale často dochází ke stížnostem na bytové družstvo, tak někteří rodiče/prarodiče vodí děti si hrát na rušnou ulici (aby předešli konfliktům). Nespokojenost panuje také s „domovníctvím“, domovník je z jiného města, nezná dobře místní obyvatele atp. Obyvatelé by uvítali, kdyby to byl někdo z lokality, někdo, kdo má respekt místních. Zůstává zde prostor pro zapojení obyvatel domu do komunitních aktivit, které by přispěly ke zvýšení bezpečnosti a kvality bydlení v lokalitě.

¹⁴ Zde žilo v roce 2014 cca 1113 obyvatel (Marek 2014, s. 4).

již více (NZDM, terénní sociální služby aj.). Velké změny zaznamenává oblast dluhů – zejména díky dvěma poradnám (Prostor plus a Mela). Stručně se tedy vyjádříme k této oblasti.

Občanská poradna MELA

Služba se osvědčila a v rámci TAP získala návazné financování. Organizace za dobu trvání projektu překročila počet podpořených osob dvakrát oproti původnímu plánu (496 osob). „Těmto osobám jsme poskytli 1992 konzultací. Klienti se na nás obraceli s problémy z nejrůznějších oblastí např. systém sociální zabezpečení (75), problematika bydlení (82), exekuce a dluhy (120), rodina a mezilidské vztahy (64), pracovně-právní vztahy (59), občanská soudní řízení (45), aj.“ (pracovník organizace). Návrhy na insolvenční podává poradna Prostoru (má patřičnou akreditaci). Důležitým dopadem služby je motivační, klient díky podpoře mnohdy začíná aktivně řešit svou tíživou situaci (najde si zaměstnání, získá standardní bydlení, domluví se s věřiteli na splátkovém kalendáři atp.).

Občanská poradna Prostor plus

„Odborné sociální poradenství Prostoru plus o.p.s. poskytuje pomoc a informace osobám, které se dostaly do nepříznivé sociální situace, nebo jim taková situace hrozí, neznají svá práva a povinnosti nebo nejsou schopni vyjádřit své potřeby a hájit své oprávněné zájmy. Služba poskytuje pomoc a podporu především se zaměřením na finanční a dluhovou problematiku (půjčky, dluhy, exekuce, oddlužení, vzdělávání ve finanční gramotnosti), pracovněprávní vztahy a zaměstnanost (uplatnění na trhu práce) a na problematiku bydlení a usiluje přitom o zlepšení či stabilizaci nepříznivé sociální situace klientů“ (prostor-plus.cz). Celkově bylo podpořeno 340 osob a bylo poskytnuto 1 107 intervencí. V osmi případech se podařilo podat úspěšný návrh na insolvenční. V posledním roce je úspěšných návrhů mnohem více, díky novele insolvenčního zákona. V několika případech se podařilo zastavit exekuci osob, které byly v době vzniku dluhu nezletilé. Nejčastěji se intervence týkaly zmapování dluhů klienta, nastavení rodinného rozpočtu a nastavování režimu splátek.

„V říjnu 2018 nám byla udělena akreditace k poskytování služeb v oblasti oddlužení (tj. sepsání a podání návrhu insolvenčního návrhu spojeného a návrhem na povolení oddlužení a jeho případná doplnění)“ (pracovník organizace). „Během dlouhodobé spolupráce jsme poskytovali podporu při stabilizaci celkové životní situace klientů, jejichž problémy se do značné míry týkaly finanční oblasti; s těmito klienty jsme pracovali zejména na vstupu do režimu oddlužení a jeho úspěšném absolvování a na navázání efektivní komunikace s věřiteli a exekutory. Klientům, kteří přicházeli do služby se zájmem o krátkodobou či jednorázovou spolupráci, jsme poskytovali informace potřebné k orientaci v jejich situaci (znalost svých práv a povinností, dopady konkrétních kroků) a případnou pomoc při sepsání listin (návrh na zastavení exekuce, návrh na vyškrtnutí věcí ze soupisu). Všem klientům jsme se snažili pomoci aktivovat jejich vlastní zdroje motivace a sebeúcty“ (pracovník organizace). Realizátor dále pracuje na rozšiřování a zkvalitňování služeb, nyní jde např. o prohloubení spolupráce se zaměstnavateli a dalšími neziskovými organizacemi, které působí v Kolíně.

Dopady služby spočívají zejména v tom, že se klient zorientuje ve své situaci a je motivován k nápravě. Klient získává informace potřebné k řešení jednotlivých problémů a

v případě potřeby je propojen s dalšími službami. Touto cestou dochází k sociální rehabilitaci klienta.

Terénní programy pro osoby sociálně vyloučené a komunitní práce

Služba kontaktuje klienty v jejich prostředí. Nejčastěji se opakujícími tématy jsou: „hledání vhodného bydlení, hledání práce/nové práce, pomoc s porozuměním či vyplněním úředních listin“, ale také odkazování na další služby. Služba se zaměřovala zejména na ubytovny a domy, kde žijí sociálně vyloučení. Postupně dochází k hlubšímu provázání této služby s dalšími službami Prostoru plus, ale i s dalšími aktéry. Pracovníci služby byli např. přizváni „ke spolupráci v multidisciplinárním týmu pro přidělování podporovaných sociálních bytů“ (pracovník organizace). Komunitní práce se zaměřovala zejména na udržování pořádku v okolí objektů. Celkově bylo projektem podpořeno 142 osob. Po skončení projektu se daří udržet terénní práci, ale komunitní práce návazné financování nezískala.

- **Vzdělávání**

Bylo realizováno jen menší množství neplánovaných opatření. Tato oblast byla následně přesunuta do zvláštního dokumentu (MPI 2016), z kterého bohužel nevyplynuly nějaké aktivity s větším dopadem. Místní aktéři oblast řeší prioritně v rámci MAP a MPI vnímali spíše jako nutnou podmínku vstupu do KPSVL. Přínos ASZ v této oblasti aktéři spatřují v počátcích spolupráce, kdy se podařilo získat větší projekt, v jehož rámci vzniklo několik míst školních psychologů.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

Tato kapitola detailněji popíše přínosy spolupráce s ASZ pro samotné lokální partnerství. V předchozích kapitolách jsme se více zaměřovali na dopady na sociálně vyloučené a lidi ohrožené sociálním vyloučením, kteří jsou však pro ASZ sekundární cílovou skupinou (práce ASZ na ně nemá přímý vliv – pouze zprostředkovaný). Primární cílovou skupinou (CS) jsou pro ASZ institucionální aktéři, s kterými přímo pracuje, a na které má přímý vliv. Kritéria hodnocení partnerství odvozujeme zejména z *metodiky KPSVL*.

Příprava SPSZ a následná podpora při realizaci aktivit a opatření je základním a klíčovým východiskem KPSVL, proto v rámci evaluace SPSZ hodnotíme také naplňování cílů KPSVL, které jsou v Metodice KPSVL definovány jako „zajištění *adresnosti, koordinace, konzistence a synergie* místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“.¹⁵ Kromě již zmíněných kritérií se zaměříme také na *kapacitní posílení aktérů a projekty*, skrze které k tomuto posílení došlo.

Na základě cílů KPSVL se následující část evaluační zprávy zaměří na ověření, zda a do jaké míry realizace definovaných opatření splňuje očekávané parametry – *adresnost, koordinace, konzistence, synergie*. K nim přidáváme také *udržitelnost* jako parametr, který je podmínkou pro dlouhodobé naplňování cílů KPSVL.

Hned na začátku kapitoly jde třeba zdůraznit, že příprava SPSZ neprobíhala participativně a ani strategicky. Během dvou měsíců si místní aktéři sepsali seznam možných opatření („seznam přání“ – člen LP 5), z kterých se následně realizoval zlomek, v oblasti zaměstnanosti a bydlení to byla méně než čtvrtina. V průběhu snahy o realizaci opatření byly identifikovány tyto limity nastavení SPSZ (2015) a bariéry (z pohledu ASZ):

- „SPSZ se zabýval pouze cíli, které se vztahovaly k fondům ESIF a neobsahoval jiné otázky týkající se sociálního začleňování. Z toho vyplývá i menší zájem o spolupráci v pracovních skupinách po schválení plánovaných projektů.

- SPSZ byl napsán v krátkém časovém úseku v období reorganizace Agentury (změna lokálního konzultanta).

- V době plánování nebyla známá podoba výzvy do OP Z pro sociální začleňování (výzva 42) a z toho důvodu byly někdy nesprávně nastavené alokace.

- Do plánování SPSZ nebyla zahrnuta cílová skupina opatření (např. formou fokusní skupiny).

- Město šlo do spolupráce s perspektivou získání fondů na investice do sociálního bydlení. Z důvodů finální podoby výzvy IROP na soc. bydlení zrealizovali místo 8 projektů jen 1.

- Některé projekty se nenaplnily z důvodu přetížené kapacity žadatelů.

¹⁵ **Adresnost**, tj. jestli intervence probíhá v místech s koncentrovanými problémy; **koordinace**, tj. jestli intervence probíhá ve více tematických oblastech a aktivity jsou dobře koordinovány; **konzistence**, tj. jestli kapacita intervence odpovídá místním potřebám; **synergie**, tj. jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel nebo domácností) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

- Nebyly stanoveny konkrétní indikátory výstupu“ (SPSZ 2018, s. 25).

Revize SPSZ v r. 2018 je práce zejména lokální konzultantky, zástupci obce o ni nejevili velký zájem. Pasivita patrně souvisela s tím, že z revize SPSZ přímo neplynulo získání dalších prostředků. Ve chvíli, kdy se tato možnost nově objevila v souvislosti s TAP, vedoucí sociálního odboru aktivitu vyvinul. Ukazuje se tedy, že plánování a zavádění sociálních politik a opatření v sociální oblasti nemá v Kolíně podobu dlouhodobého strategického plánování, ale spíše ad hoc akcí. V praxi se ukazuje jako vhodné, aby ASZ měla více možností jak podmiňovat poskytování prostředků aktivní účastí na jednotlivých krocích spolupráce.

Díky aktivitám LP se v Kolíně podařilo dosáhnout pokroků v oblasti zavádění opatření směřujících k sociální inkluzi. Aktivity LP významně přispěly k posílení kapacit místních aktérů, kteří jsou nyní schopni poskytovat širší spektrum forem podpory a díky vzájemnému setkávání také postupují koordinovaněji. Místní aktéři si postupně osvojují principy multidisciplinární spolupráce, učí se strategicky plánovat a získávat prostředky na realizaci naplánovaných opatření. Dopady zavedených opatření jsou zvláště patrné na rozvoji sociálních služeb a v oblasti bezpečnosti.

Přínosy spolupráce s ASZ oceňují mnozí aktéři, ale tyto přínosy jsou patrné i ze srovnání výchozího stavu, jak ho zaznamenala vstupní analýza a analytická část SPSZ. Vznikla řada nových služeb a opatření, stávající služby navíc byly posíleny. Velké množství osob získalo díky realizovaným opatřením zaměstnání, dostalo své dluhy pod kontrolu, získalo standardní bydlení atp. Spolupráce s ASZ přispěla ke snížení kriminality, snížení nezaměstnanosti a celkovému zlepšení sociální situace obyvatel Kolína.

Naprosto zásadní význam mělo rozšiřování služeb poskytovaných organizací Prostor plus (NNO). Tato organizace realizuje cca 10 projektů z ESF. Do aktivit LP se postupně zapojovali i další aktéři (Charita ČR, Diakonie aj.).¹⁶

Po celou dobu spolupráce s ASZ byli místní aktéři poměrně úspěšní v čerpání alokovaných prostředků.¹⁷ „V celku bylo v Kolíně v rámci výzvy OP Z podáno 13 projektů, z nichž 3 nebyly podpořeny“ (EACE 2018, s. 82). „Realizaci fiší plánovaných v rámci SPSZ, potažmo přípravu žádostí o podporu, komplikovala nízká míra koordinace výzev mezi jednotlivými operačními programy, hlavně ze strany IROP. V Kolíně přistoupilo město do KPSVL se snahou intervenovat v oblasti sociálního bydlení, ale nastavení výzev IROP mu to neumožnilo a jejich absencí, potažmo nevhodným nastavením podmínek pro město, nemohli realizovat ani navazující ‚měkké‘ projekty“ (EACE 2018, s. 82). Během spolupráce došlo přesto k významným změnám – zejména v oblasti bezpečnosti, na kterou jsme se detailněji zaměřili v evaluaci.

Z hlediska aktivit lokálního partnerství byla také zásadní příprava TAP, jenž navazuje na SPSZ. Dále byla významná tvorba dvou větších projektů, které z tohoto strategického dokumentu vzešly. První realizuje Prostor plus, druhý realizuje Diakonie a MELA o.p.s.

Podmínky KPSVL motivují lokální aktéry k tvoření funkční sítě v rámci lokálního partnerství, vedou je k strategickému plánování a multidisciplinární spolupráci. Spolupráce

¹⁶ Přesto zůstali někteří relevantní aktéři stranou aktivit LP (např. organizace Respondeo, která poskytuje podporu obětem trestných činů a obětem domácího násilí, Středisko výchovné péče, nebo Centrum pro integraci cizinců).

¹⁷ Podařilo se čerpat tak, že velká většina alokovaných prostředků nakonec doplynula na smysluplné aktivity (aktér 3).

ASZ s městem Kolín, ale i v rámci lokálního partnerství, byla ovlivněna tím, že Kolín je větší město a je složité zajistit skutečně jednotné strategické plánování všech oblastí. Obec od počátku spolupráce s ASZ přistupovala k zavádění inkluzivních opatření poměrně aktivně, ale přístup k procesu strategického plánování byl rezervovaný. Nepodařilo se proto dosáhnout toho, aby šlo o skutečně komplexní a dlouhodobé strategické plánování. Roli obce v tomto směru částečně přebírají neziskové organizace, které potřebují mít dlouhodobé plánování svých aktivit, potřebují mít dlouhodobější vizi jejich rozvoje a mnohdy věnují strategickému plánování větší pozornost než obec. To bylo patrné už na počátku spolupráce, kdy neziskový sektor podněcoval obec, aby do spolupráce s ASZ vstoupila. V poslední době projevil Prostor plus zájem o TAP na téma bezdomovectví a zdraví, ačkoli by nebyl spojen s přímou alokací prostředků.

6.2.1 Adresnost a relevance

V této kapitole se budeme věnovat adresnosti (či relevanci) intervence ve smyslu zacílení intervencí a koncentrace zdrojů na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu. Jde o to, aby intervence podporovala ty, kterým byla určena. Budeme zde posuzovat také relevanci intervencí, o které vypovídá například to, zda realizované aktivity byly v souladu s doporučeními v situační analýze.

Z evaluačního šetření vyplývá, že zaměření realizovaných opatření neslo znaky nekonceptčnosti.¹⁸ Příprava SPSZ proběhla narychlo, pracovní skupiny byly pojety málo participativně a dialogicky (nemluvě o zapojení cílové skupiny). Byl vytvořen seznam opatření, která by bylo možné financovat z projektů ESF, a ta byla následně zařazena do jednotlivých kapitol. Návaznost na SA byla spíše volná, podněty ASZ byly zohledňovány značně selektivně. Následně byla v některých kapitolách realizována méně než čtvrtina naplánovaných opatření. Zvláště problematická situace byla u oblasti vzdělávání. Tvorba MPI a jeho realizace se setkala ze strany obce i místních aktérů s naprostým nezájmem.

Přesto zmíněné nedostatky jednotlivá opatření cílila na potřeby jejich cílové skupiny a měla pozitivní dopad na sociálně vyloučené. Zpočátku se realizovaná opatření koncentrovala na hlavní vyloučenou lokalitu Zengrovka. Postupně se aktivity lokálního partnerství rozšiřovaly na ubytovny, do Zálabí i jiných částí města. Zásadní v tomto směru bylo také rozšíření terénních programů. V současnosti probíhají též snahy o rozšíření aktivit na celé ORP. Poněkud méně pokrytou oblastí je pomoc lidem bez domova¹⁹ a kapacita krizového, sociálního i standardního dostupného bydlení.

6.2.2 Konzistence s potřebami

Konzistence kapacity prováděných opatření s potřebami sociálně vyloučených a osob ohrožených sociálním vyloučením je blíže evaluována v rámci evaluace dopadů opatření

¹⁸ Příklad: Obec koupila ubytovnu a udělala tam sociální byty. V tomto zařízení mohou být klienti maximálně rok. Ale nejsou byty, kam by mohli klienti prostoupit, tak mnohdy končí zase na nějaké ubytovně. Jeden z aktérů to označil za mrhání prostředky. „Prostě chybí dlouhodobější, koncepční přístup k této oblasti“ (aktér 2).

¹⁹ Lidí bez domova je zde několik desítek – Marek (2014, s. 6) odhaduje 50 osob. Vhodných služeb pro ně není v Kolíně mnoho, někdy za nimi cestují do Kutné Hory, nebo do Prahy (s. 15). Obec provozuje jednu ubytovnu pro osoby bez přístřeší, na zahradě zařízení nabízí v zimních měsících přenocování v tzv. bezdomoveckém iglú (dostupné z: www.mukolin.cz).

SPSZ v předchozích kapitolách. Nyní se více podíváme na otázku, zda rozsah intervencí odpovídá rozsahu řešených problémů.

Robustnost opatření byla velice různá u jednotlivých opatření. Z evaluačního šetření vyplývá, že se daří významně rozšířit služby pro rodiny s dětmi, rozšiřují se i různé formy terénních programů, významně se rozvíjejí i služby odborného sociálního poradenství, rozšiřují se také služby pro lidi užívající drogy i jejich blízké. V těchto oblastech je rozsah opatření poměrně optimální. Zároveň je ale třeba zdůraznit, že i v těchto oblastech zůstává potenciál rozvoje. Když jsou saturovány určité potřeby cílové skupiny opatření, objevují se mnohdy další potřeby a možnosti dalších forem podpory. Různé výzkumy a depistáže navíc odhalují další oblasti, které nejsou tak dobře pokryty realizovanými opatřeními. Dobrou ukázkou je oblast bezpečnosti, kde se podařilo realizovat většinu opatření, došlo ke snížení kriminality a zvýšení pocitu bezpečí, ale i přesto se stále objevují oblasti, kde zůstávají rezervy (např. zvyšující se počet přestupků).

Z evaluačního šetření také vyplývá, že jsou méně pokryté potřeby osob bez domova, osob s duální diagnózou, mladistvých delikventů, ale také lidí ohrožených sociálním vyloučením, které žijí v okrajových částech Kolína. Po odchodu organizace Rubikon centrum je také slabší podpora osob propuštěných z výkonu trestu. Oblastí, která stále zaslouží velkou pozornost, jsou ubytovny, kde stále zůstává větší množství dětí.

Na tomto místě je třeba upozornit, že rozsah sociálního vyloučení se časem mění, problémy se mohou také přelévat z jedné části obce do druhé atp. Navíc se stále prohlubuje poznání ohledně rozsahu a formy sociálního vyloučení v Kolíně. V tomto směru je možné konstatovat, že aktivity jednotlivých členů LP na tyto změny postupně reagují a v případě, že se objeví nějaká zanedbaná oblast, snaží se zavádět opatření, která by zjištěné potřeby saturovala.

6.2.3 Koordinace

V této kapitole se zaměříme na to, jestli díky spolupráci s ASZ dochází k lepší koordinaci aktivity jednotlivých aktérů, jestli tedy aktéři nejednají izolovaně (nekoordinovaně).²⁰

Pro koordinaci sociálního začleňování mělo velký význam samotné *zavedení pozic*, které tuto koordinaci mají zajišťovat (LK, KIV a manažer SPSZ). Na všech těchto pozicích se však v posledních letech pracovníci buď rychle střídali, nebo nebyla pozice vůbec obsazena.²¹ Takto situaci popisuje evaluační zpráva z roku 2018: „Aktuálně není obsazena pozice manažera SPSZ, funguje zde pouze ‚zastupující‘ manažer, což přispělo k tomu, že někteří lokální partneři podle svých tvrzení neměli dostatečné množství informací ani o aktuální situaci, ani o možnostech a limitech financování v rámci KPSVL“ (EACE 2018, s. 81).

Změnou v oblasti koordinace sociálního začleňování bylo v Kolíně samotné *vytvoření lokálního partnerství*. LP mělo snahu zmapovat rozsah sociálního vyloučení a zjistit potřeby CS. Aktéři si mohli osvojit principy strategického plánování a koordinovaného

²⁰ Obec např. do nedávna realizovala projekt na prevenci ztráty bydlení, ale zástupce odboru správy bytových a nebytových prostor o tom neměl žádné povědomí. To svědčí o jisté nepropojenosti.

²¹ Např. pozice manažera SPSZ byla dlouho neobsazena (SPSZ 2). Vedoucí sociálního odboru v Kolíně se pokoušel v určité fázi LP funkci suplovat a několikrát se dokonce osobně účastnil školení pro manažery SPSZ (aktér 3). I během tohoto evaluačního šetření se měnil lokální konzultant. Tato oblast je výzvou pro ASZ, aby při odchodu LK nedocházelo k diskontinuitě – vhodné by bylo, aby byl v kontaktu s místními aktéry ještě další pracovník ASZ, který by kontinuitu zajišťoval.

multidisciplinárního přístupu. Pravidla KPSVL a principy strategického plánování do určité míry motivovaly obec (ale i další aktéry) ke koncepčnímu přístupu k problematice sociálního vyloučení. Jednotliví aktéři o sobě díky tomu více vědí, učí se strategicky plánovat a na realizaci některých opatření spolupracují.

V tomto směru je tedy velkým přínosem samotné vytvoření SPSZ a jeho opakované revize. Revize SPSZ přitom přispěly k tomu, aby se pravidelně monitorovalo plnění cílů. Opakovaně byly prováděny také situační analýzy, které přispívaly k tomu, aby SPSZ reagovalo na aktuální potřeby v obci.

Podle evaluačního šetření však měl proces tvorby SPSZ (2015) značné nedostatky (viz kap. Adresnost). SPSZ bylo připravováno ve spěchu a v pracovních skupinách nebyl prostor pro hlubší promyšlení a prodiskutování plánovaných opatření. Motivací obce pro tvorbu SPSZ bylo zejména umožnění přístupu k prostředkům, proces strategického plánování brala spíše jako nutné zlo. Velkým problémem bylo také to, že se SPSZ připravovalo v době, kdy nebyl dostatek informací o podmínkách jednotlivých výzev. Komplikace byla spojená také s výměnou na pozici LK. Pokud aktivity LP nesměřovaly přímo k tvorbě konkrétních projektů, byla ochota obce spolupracovat jen malá. Nevýhodou bylo, že obec strategicky plánuje na mnoha platformách (MAP, MAS, KAP, komunitní plánování sociálních služeb aj.) a někteří aktéři už jsou „přeplánovaní“.

V současnosti se LP schází podle potřeby, hlavním motivem setkávání byla v posledním roce a půl příprava TAP a na něj navazujících projektů. Část aktivit pracovních skupin se přenesla na jiné platformy (zejména jsou to tyto: Bezpečné město/Bezpečný Kolín, MAP a komunitní plánování sociálních služeb).²² Oblast bydlení a zaměstnávání v současnosti nemají platformu, na které by se řešily koncepčně.

Určitou překážkou v koordinační funkci ASZ je to, že ASZ pomáhá strategicky plánovat, pomáhá připravovat projekty, ale sama není poskytovatelem prostředků.

6.2.4 Synergie na úrovni opatření

Pro potřeby synergického efektu je třeba, aby intervence probíhala ve všech tematických oblastech a aby bylo zapojeno maximum relevantních aktérů. Zároveň je nezbytné, aby aktéři konali ve vzájemné provázanosti. Jde tedy o to, jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

Jak jsme již viděli z monitoringu plnění cílů SPSZ, **mezi jednotlivými oblastmi jsou značné rozdíly**. Větší množství realizovaných opatření bylo v oblasti bezpečnosti a sociálních služeb. V oblasti bydlení a zaměstnávání bylo realizováno cca 20% naplánovaných opatření. Mnohé aktivity probíhají izolovaně a jednotlivé oblasti jsou řešeny bez hlubšího propojení.

Pokud jde o **provázanost aktivit jednotlivých aktérů**, došlo díky aktivitám LP k určitým posunům. Setkávání na pracovních skupinách přispělo k navázání vztahů a zlepšení komunikace mezi aktéry. Jednotliví aktéři jsou lépe informováni o svých aktivitách a jejich klienty díky tomu snáze a cíleněji odkazují na další služby. Pozitivním příkladem byla v tomto směru příprava TAP a z něj plynoucích projektů. Strategický dokument se opírá o kvalitní

²² „Spolupráce aktérů pokračuje v Kolíně i nyní, avšak aktéři již nespolečně pracují ve velkých skupinách lokálního partnerství, ale v rámci menších pracovních skupin. Například na pracovní skupinu Bezpečnost navázala pracovní skupina Bezpečné město, která se nyní schází s měsíční frekvencí a řeší obdobné věci“ (EACE 2015, s. 81).

analýzy, strategického plánování se účastnili relevantní aktéři a jednotlivá opatření vzešla z dialogu aktérů. Dvě neziskové organizace dokonce realizují jeden projekt společně. Přesto někteří aktéři volají po hlubším propojení aktivit na rovině jednotlivých klientů (např. prostřednictvím případových konferencí). Podle některých respondentů by v tomto směru měli být aktivnější zástupci města a proces spolupráce efektivněji podněcovat a koordinovat.

Z evaluačního šetření vyplývá, že do aktivit LP se zapojila většina **relevantních aktérů**?²³ Pozitivní je, že za dobu trvání LP začalo v Kolíně působit několik nových aktérů. Přesto se nepodařilo zapojit řadu relevantních aktérů (např. z oblasti vzdělávání).

Daří se zapojovat neziskový sektor, do aktivit LP se zapojovalo více neziskových organizací, kterým se daří rozšiřovat své služby (Charita ČR, Diakonie SČ aj.). Za negativum lze považovat to, že jeden z významných aktérů po skončení projektu své aktivity v Kolíně ukončil (Rubikon Centrum). V poslední době se obec pokoušela přivést do regionu nového aktéra (v souvislosti s TAP). Šlo o Centrum podpory podnikání Praha, které narychlo podalo projekt, který však nebyl přijat k financování (aktér 3). Někteří respondenti však tento krok považovali za nekonceptní a podívovali se nad tím, že obec nechala odejít osvědčeného aktéra (Centrum Rubikon) a lákala nového, neprověřeného.²⁴

Do určité míry se podařilo zapojit i **soukromý sektor** (např. skrze dotační tituly, z kterých byl financován kamerový systém). Organizace Rubikon zase efektivně spolupracovala se zaměstnavateli při umisťování klientů na volný trh práce. Podařilo se vytvořit sociální firmu Social Trade s.r.o., jejíž aktivity byly v minulosti oceněny nadací Via (nejlepší podnikatelský plán - www.prostor-plus.cz/social-trade).

Dílčím způsobem se daří i **zapojení cílové skupiny** – příkladem jsou APK, nebo aktivity zaměřené na komunitní práci. Komunitní práce fungovala např. v rámci projektu OPZ, který byl zaměřen na rozvoj terénní sociální práce (projektu skončil v polovině roku 2019 a pro část zaměřenou na komunitní práci se nepodařilo získat návazné financování). Projekt byl realizován na Zengrovce a dvou ubytovnách.²⁵

Podpoření synergického efektu se dobře daří v oblasti bezpečnosti. Z aktivit LP vzešla řada nápadů realizovaných následně v rámci opatření nazvaném *Bezpečný Kolín*. Součástí tohoto opatření jsou pracovní skupiny, které se podílejí na přípravě plánů prevence kriminality. Jde o platformu, která pomáhá koordinovat aktivity obecní policie, státní policie a dalších relevantních aktérů. V rámci tohoto opatření je také provozován web Bezpečný Kolín, na němž jsou zveřejňovány informace o různých aktivitách v oblasti bezpečnosti, obyvatelé zde mají přístup ke statistickým datům a podrobným mapám kriminality. Obyvatelé mohou také využívat webovou aplikaci *Kolín v mobilu*.

²³ Lokální partnerství má tyto hlavní členy: „Město Kolín a Městský úřad – vedení města, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví (OSVZ), Odbor správy bytových a nebytových prostor (OSBN), Odbor dotací a veřejných zakázek – projektové oddělení (ODVZ). Úřad práce ČR – Krajská pobočka v Příbrami – kontaktní pracoviště Kolín, vedoucí ředitel odboru ÚP a vedoucí oddělení hmotné nouze. Probační a mediační služba Kolín. Neziskové organizace: Prostor plus o.p.s.; RUBIKON Centrum; MELA, o.p.s.; Farní charita Kolín. Sociální podnik Social Trade s.r.o.“ (SPSZ 2018, s. 26).

²⁴ Perspektiva obce se v této otázce liší, cílem bylo přivést další organizaci, která může pozitivně posunout práci v oblasti dluhů (aktér 3).

²⁵ Místní aktéři mají s komunitními aktivitami dlouhodobé zkušenosti – např. komunitní práce v ul. Zengrova: „s podporou o.s. Prostor získali lidé dotaci od Nadace Via na vytvoření komunitní zahrady ve vnitrobloku. Domovníci stále fungují, a přestože se občas personálně vymění, celkově zavedení tohoto opatření pomáhá udržovat prostředí Zengrovky v dobrém stavu, zajišťovat potřebné opravy a artikulovat potřeby nájemníků směrem k majiteli i dalším institucím“ (Ledinská 2013, s. 49).

6.2.5 Udržitelnost

Udržitelnost aktivit LP a realizovaných opatření vzešlých ze SPSZ je v Kolíně poměrně dobrá. Obec má vlastní kapacity na tvorbu projektů a je schopná plánovat a realizovat větší projekty. I mezi neziskovými organizacemi již je řada aktérů, kteří jsou schopni si prostředky na realizovaná opatření obstarat poměrně samostatně.

Z evaluačního šetření vyplývá, že městu Kolín se daří efektivně komunikovat s vyššími územně správními celky, které pomáhají s udržitelností některých aktivit. Významně pomáhá krajská síť sociálních služeb – i když vyjednávání o zařazení služby do krajské sítě je velice náročné a dlouhodobé (člen LP 5). Jisté výhrady zaznívaly vůči nízkému podílu prostředků, které obec dává na sociální služby. To však je třeba vnímat s ohledem na vysokou míru zadluženosti obce.²⁶

Z hlediska udržitelnosti aktivit jsou zásadní již zmíněné platformy, na kterých nyní probíhá strategické plánování. Některé z nich přitom přímo navazují na práci pracovních skupin v rámci LP. Příkladem je Bezpečný Kolín, ale také pracovní skupiny v rámci komunitního plánování sociálních služeb (KPSS). Cílem KPSS bylo navázat na práci pracovních skupin v rámci LP (KPSS 2015, s. 7). V rámci KPSS vznikly 4 pracovní skupiny, aktivity dvou PS více navazují na aktivity LP (*Pracovní skupina pro práci s rodinou, dětmi a mládeží; Pracovní skupina pro práci s osobami ohroženými sociálním vyloučením*). V poslední době proces plánování pokulhává od odchodu dlouholeté koordinátorky KPSS a dlouhodobé pracovní neschopnosti osoby, která agendu převzala (aktér 2).

Aktéři vyvíjeli značnou snahu o zajištění návazného financování realizovaných opatření, přesto se to u několika z nich nepodařilo (projekt Centra Rubikon, projekt Centra rodinného života, projekt zaměřený na komunitní práci aj.).

6.3 Spolupráce aktérů a ASZ

Obec spolupracuje s ASZ od roku 2011. Od počátku spolupráce byl velice aktivní neziskový sektor. Hlavním tahounem zavádění nových opatření byla organizace Prostor (dnes Prostor plus), která přistoupila velice aktivně ke spolupráci s ASZ.

Aktivita obce byla značně kolísavá. Na počátku spolupráce bylo hlavní motivací města financování sociálních služeb a řešení problémů spojených s tzv. Zengrovkou (aktér 1). Ve chvíli, kdy šlo o zajištění přísunu prostředků, aktivita města byla intenzivní. Jindy však aktivita značně ochabovala, čímž trpělo dlouhodobé, strategické plánování politiky sociální inkluze. Nelze mluvit o dlouhodobém koncepčním přístupu. Aktivity jsou často řízeny snahou minimalizovat využití vlastních prostředků obce. Tento přístup je významně ovlivněn vysokou mírou zadluženosti obce (v roce 2018 to bylo bezmála půl miliardy).

SPSZ z roku 2018 hodnotí pozici ASZ takto: „role ASZ byla především ve strategickém plánování, síťování aktérů (v rámci PS i mimo ně), věcné expertize, odborném a projektovém poradenství, ad hoc výzkumech“ (SPSZ 2018, s. 17). Agentura poskytla nadhled subjektu zvenku a pomohla stanovit cíle v oblasti sociálního začleňování (člen LP 5).

²⁶ Určitým rizikem by v tomto směru mohly být problémy místních automobilek v souvislosti s pandemií, které by ovlivnily stav sociálního vyloučení v obci.

V prvních letech spolupráce byla vnímána velice pozitivně realizace investičního projektu, díky kterému vzniklo v prostorách Zengrovky zázemí pro různé sociální služby. Aktéři také vnímali pozitivně realizaci projektu, který zaváděl školní psychology a speciální pedagogy na ZŠ (aktér 3). Významné bylo také to, že aktivity LP přispěly k vytvoření platformy Bezpečný Kolín (aktér 1).

Podpora ze strany ASZ byla podle některých aktérů přínosná, jiní ji považovali za neúčinnou (EACE 2018, s. 82). Výhrady zazněly např. vůči tomu, že od ASZ žadatelé dostávali odlišné informace než od ŘO (EACE 2018, s. 82). Místní aktéři vnímali negativně to, že v době plánování neměli relevantní informace o podmínkách výzev. Někteří aktéři by uvítali promyšlenější systém zvaní členů LP na jednotlivé PS („zbytečný čas účastníků, kterých se to netýká...“) (člen LP 4).

„V rámci uvedeného projektu jsme vnímali nedostatečnou podporu ze strany Agentury pro sociální začleňování. Informace z jejich strany probíhaly nejednoznačně a rozporuplně, kontakt s nimi byl omezen pouze na dobu podání žádosti projektu“ (člen LP 3).²⁷ Byly podány informace, které se po čase ukázaly jako neplatné. Tyto výhrady zaznívaly ve vztahu k přípravě SPSZ (2015), lépe v tomto směru byla hodnocena příprava TAP (člen LP 3).

Přes zmíněné rezervy je třeba zdůraznit, že díky vytvoření LP v Kolíně se podařilo zlepšit koordinaci aktivit zaměřených na problematiku sociálního vyloučení. Setkávání pracovních skupin podpořilo komunikaci jednotlivých aktérů a vytvořilo podmínky k prohloubení jejich spolupráce. Aktéři získali nové zkušenosti s podáváním projektů, učí se obhájit svoje aktivity a obstarat si prostředky na jejich realizaci.

Za dobu spolupráce se nepodařilo navázat trvalejší vztah důvěry mezi obcí a ASZ. Přístup obce je dlouhodobě rezervovaný, k strategickému plánování obec přistupovala jako k nutnému zlu (aktér 3). Jisté napětí jsme v Kolíně zaznamenali i mezi obcí (zejména odborem sociálních věcí a zdravotnictví) a neziskovým sektorem.²⁸

Za pozitivní vybočení z dosavadního modelu spolupráce lze považovat přípravu TAP, díky čemuž se podařilo vytvořit kvalitní strategický dokument a projekty. Aktéři se s dostatečným předstihem scházeli, důsledně diskutovali o příčinách problému a možnostech jeho řešení. Dokument byl vytvořen participativně a opírá se o kvalitní analytická data (aktér 3).²⁹

²⁷ Hlubší analýza problémů spojených s přípravou a realizací SPSZ by vyžadovala detailnější procesní analýzu, která by odhalila, jaké problémy vznikly na straně ASZ, jaké na straně obce, jaké na straně realizátorů a jaké na straně poskytovatele prostředků.

²⁸ K tomuto napětí přispěla i kauza jednoho významného představitele NNO, který se podílel na vytvoření letáku, který útočil na bývalého starostu Kutné Hory (dostupné z: https://kutnohorsky.denik.cz/zpravy_region/falesne-letaky-maji-prvniho-verejne-priznaneho-vinika-20181023.html).

²⁹ Prostor plus by rád inicioval vznik dalšího TAP zaměřeného na oblast zdraví a bezdomovectví (pracovník organizace).

Tab. 9: Závěrem shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v Kolíně

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Bylo zavedeno široké spektrum opatření směřujících k sociální inkluzi. • Daří se rozvoj sociálních služeb: pokrývají stále širší spektrum potřeb, osob i oblastí města, kde působí. • V obci působí silné, stabilní a zkušené neziskové organizace. • Aktivity LP přispěly ke vzniku skupiny Bezpečný Kolín, která je pozitivně hodnocena všemi zúčastněnými. • Podařilo se vytvořit kvalitní strategický dokument TAP. • Podařilo se zásadním způsobem omezit hazard a dosáhnout podstatného snížení kriminality. 	<ul style="list-style-type: none"> • Příprava SPSZ proběhla narychlo, pracovní skupiny byly pojaty málo participativně a dialogicky. • V průběhu strategického plánování a tvorby projektů nebyl dostatek relevantních informací o podmínkách výzev. • V oblasti bydlení a zaměstnanosti bylo realizováno jen cca 20% naplánovaných opatření. • Pozice odpovědné za koordinaci aktivit LP byly dlouhodobě neobsazené, nebo na nich docházelo k častým obměnám.

7 Doporučení

- Příští revizi SPSZ je možné využít k tomu, aby byl vytvořen kvalitní strategický dokument, který se bude opírat o kvalitní analytická data, bude vycházet z hlubokého dialogu místních aktérů a bude odrážet dlouhodobou vizi obce v oblasti sociální politiky. V tomto směru je možné stavět na dobré zkušenosti s přípravou TAP.
- Rozšířit kapacity krizového bydlení – např. vytvořením azylového domu³⁰ nebo nízkoprahového denního centra s noclehárnou pro lidi bez domova.³¹ Vybudování takového centra doporučuje již Marek: „výzkumník doporučuje začít terénním programem, který vzbudí důvěru v nabízené služby“ (Marek, 2014, s. 24).
- Pracovat na lepší dostupnosti a dostupnosti bydlení (aby např. lidé ze sociálních bytů měli větší možnost prostoupit do standardního bydlení).³²
- Posunout aktivity ASZ tak, aby její aktivity pokrývaly širší spektrum osob ohrožených sociálním vyloučením (senioři, zdravotně znevýhodnění, cizinci aj.). Snad by to přispělo k snadnějšímu prosazování agendy. Nabízí se např. propojení s reformou psychiatrické péče a zaváděním center duševního zdraví.
- Rozšířit v ASZ oblast projektového poradenství, aby se neomezovalo na zdroje ESF a zahrnovalo např. i krajské, národní a jiné zdroje. Zvláště pro menší obce by bylo komplexní projektové poradenství velkou pomocí.

³⁰ V minulosti již byl připraven projekt na Azylový dům (Prostor plus), ale nastaly komplikace v komunikaci a projekt se nepodařilo zařadit do KPSVL, což zamezilo jeho financování (ačkoli byl hodnotiteli hodnocen výborně).

³¹ Je zde určitá obava z toho, že zřízení služeb pro lidi bez domova zvýší jejich počet – nyní absence služeb vede např. k tomu, že člověk bez domova žije v jiném městě, kde jsou služby dostupnější (např. v Kutné hoře).

³² Např. „Po vzoru Prahy 7 a jiných měst by se měly změnit pravidla přidělování bytů tak, aby domácnosti v bytové nouzi přednostně dostávaly nájemní smlouvy ve standardních bytech v majetku města a byla tam poskytována soc. podpora“ (aktér 3).

- Pracovat na vyjasnění budoucnosti ASZ. Bude-li jasnější vize, místní aktéři budou mít větší motivaci spolupracovat.
- Rozšířit spolupráci aktérů při práci s jednotlivými klienty – např. formou případových konferencí či rodinných konferencí – „Od města bychom ocenili pravidelná setkání, při kterých by se jednotlivé případy daly řešit globálně“ (člen LP 5).
- Podporovat komunitní práci a jiné formy participace CS – „Jako přínosné bychom viděli vznik komunit a více spolků pro vyčleněné skupiny. Vznik lokálních komunit a spolků by mohl vést k většímu pocitu sounáležitosti a i odpovědnosti k místu, kde naši klienti žijí“ (člen LP 4).
- Rozšířit kapacity bezplatného právního poradenství v Kolíně.
- Rozšířit terénní práci a služby, které by pokrývaly celou oblast ORP. Je velký nepoměr mezi pokrytím službami v Kolíně a v okolních obcích.

Seznam tabulek

Tab. 1: Dávky v hmotné nouzi

Tab. 2: Rozdíl mezi 2016 a 2018

Tab. 3: Monitoring plnění cílů (bezpečnost)

Tab. 4: Monitoring plnění cílů (bydlení)

Tab. 5: Monitoring plnění cílů (zaměstnanost)

Tab. 6: Monitoring plnění cílů (sociální služby)

Tab. 7: Index kriminality a objasněnost

Tab. 8: Vývoj počtu VPP a SÚPM

Tab. 9: Závěrem shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v Kolíně

Seznam schémat

Schéma 1: Průběh spolupráce

Schéma 2: Postup při stanovování dopadů intervencí

Schéma 3: Cíle SPSZ, opatření a dopady opatření z oblasti Bezpečnosti

Schéma 4: Cíle SPSZ, opatření a dopady vybraných opatření z oblasti Sociální služby

Seznam zdrojů

Čada K. et al. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*, GAC 2015.

Demografické informační centrum. *Situační analýza Kolín*. Praha, 2011.

EACE (2018), *Procesní evaluace implementace Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám v rámci Operačního programu Zaměstnanost*, Evaluation Advisory CE s.r.o., Brno.

ekonomickydenik.cz - dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/obce-dale-omezuji-hazard-prijmy-nej-pritom-nekterym-rostly/>

<https://www.novinky.cz/krimi/clanek/v-koline-vyrazne-klesa-kriminalita-ministri-chteji-tamni-projekt-prenest-i-do-jinych-mest-14293>

kolinsky.denik.cz - dostupné z: https://kolinsky.denik.cz/zpravy_region/chysta-se-kurz-sebeobransy-pro-zeny-po-padesatce-20200121.html

kolin.charita.cz - dostupné z: <https://kolin.charita.cz/komunitni-centrum-zalabi/>

kolin.charita.cz/rodinne-centrum - dostupné z: <https://kolin.charita.cz/rodinne-centrum-sv-zdislavy/>

Ledinská S. (2013), *Domovnictví ve vybraných sociálně vyloučených lokalitách*, HTF UK Praha.

Marek J. (2014), *Analýza potřeb zaměřená na problém bezdomovectví*, dokument vznikl v rámci projektu Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Kolína na období 2015–2019.

prostor-plus.cz - dostupné z: <https://www.prostor-plus.cz/pomahame/dluhove-poradenstvi/>

Růžička T., Michalčík J., Černovský I., *Koncepce bytové politiky (KBP 2015)*, Kolín 2015.
dostupné z:
https://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/9086/47koncepce_bytove_politiky_mesta_kolina.pdf

SPPK, *Strategický plán prevence kriminality města Kolína na období let 2020 – 2024; Bezpečný Kolín*. Dostupné z:
[http://www.bezpecnykolin.cz/data/File/Strategický%20plán%20prevence%20kriminality%20města%20Kolína%202020-2024.pdf](http://www.bezpecnykolin.cz/data/File/Strategicky%20plan%20prevence%20kriminality%20mesta%20Kolina%202020-2024.pdf)

VRÁNA, Karel. *Situační analýza Kolín*. Agentura pro sociální začleňování [online]. Praha: Demografické informační centrum, o.s., 2011, 2011 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: [file:///C:/Users/prostor13/Downloads/analyza_sit_kolin%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/prostor13/Downloads/analyza_sit_kolin%20(3).pdf)

www.kolin.cz – dostupné z: www.kolin.cz/na-podzim-startuje-devaty-kurz-sebeobransy-prozeny-nyni-je-mozne-se-prihlasit

www.mukolin.cz - dostupné z: http://www.mukolin.cz/prilohy/Vyhlasiky/100/36ozv_c_9_2015.pdf

www.pocitovemapy.cz - dostupné z: <https://www.pocitovemapy.cz/bezpecnost-kolin-2018/nahled>

www.prostor-plus.cz - dostupné z: <https://www.prostor-plus.cz/pomahame/nzdm-kolarka/>

www.esfcr.cz - dostupné z: https://www.esfcr.cz/projekty-opz/-/asset_publisher/ODuZumtPTtTa/content/sluzby-drogove-prevence-v-koline?inheritRedirect=false

www.prostor-plus.cz/pomahame - dostupné z: <https://www.prostor-plus.cz/pomahame/terenni-programy/>

www.prostor - dostupné z: <https://www.prostor-plus.cz/pomahame/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/>

www.esfcr.cz/projekty - dostupné z: https://www.esfcr.cz/projekty-opz/-/asset_publisher/ODuZumtPTtTa/content/poradenstvi-pro-uzivatele-drog-a-jejich-blizke-socialni-okoli-v-koline?inheritRedirect=false

www.mukolin.cz/prilohy - dostupné z: https://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/5770/5strategicky_plan_prevence_kriminality_mesta_kolina_2020_2024.pdf

www.prostor-plus.cz/social-trade - dostupné z: <https://www.prostor-plus.cz/social-trade-s-r-o-odstartoval-na-jednicku/>

Zárubová, Mirgová A. (2018), *Jak práce s klienty komunitního centra ve vyloučené lokalitě Zengrovka rozvíjejí jejich potenciál*, ETF UK, Praha.

*Závěrečná zpráva projektu, Asistenti prevence kriminality pro město Kolín (OPZ 2019-2020).
Zpravodaj města - dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/zpravodaj-mesta-kolina/>*